

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

**Alternatívne prístupy k rozhodovacím procesom v oblasti finančného
zabezpečenia v dôchodkovom veku**

Diplomová práca

Bratislava 2020

Mgr. Bc. Martin Serátor

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

**Alternatívne prístupy k rozhodovacím procesom v oblasti finančného
zabezpečenia v dôchodkovom veku**

Diplomová práca

Študijný program:	Informačný manažment
Študijný odbor:	Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko:	Fakulta hospodárskej informatiky
Školiteľ:	RNDr. Anna Strešňáková, PhD.

2020

Mgr. Bc. Martin Serátor

Čestné prehlásenie

Čestne prehlasujem, že prácu s názvom *Alternatívne prístupy k rozhodovacím procesom v oblasti finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku* som vypracoval samostatne, na základe teoretických a praktických poznatkov, konzultácií a odbornej literatúry, ktorej prehľad som uviedol v zdrojoch použitej literatúry.

V Bratislave, 22.05.2020

Mgr. Bc. Martin Serátor

Pod'akovanie

Týmto by som chcel vyjadriť moju vďaku vedúcemu mojej diplomovej práce RNDr. Anne Strešňákovovej, PhD. za pomoc, trpezlivosť, cenné rady a odborné vedenie pri písaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

SERÁTOR, Martin [Diplomová práca]: Alternatívne prístupy k rozhodovacím procesom v oblasti finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Názov fakulty; Katedra hospodárskej informatiky. – Vedúci záverečnej práce: RNDr. Anna Strešňáková, PhD.– Bratislava: FHI, 2020, počet strán 59s

Cieľom záverečnej práce je vytvoriť základný prehľad o alternatívach finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku spolu s rozhodovacím programom, ktorého úlohou bude uľahčenie rozhodovania pre bežných spotrebiteľov. Práca je rozdelená do 4 kapitol a obsahuje 6 obrázkov. Prvá kapitola je venovaná posúdeniu aktuálnej situácií v zákonnom starobnom dôchodku na území Slovenskej republiky a vo vybraných krajinách sveta. Druhá kapitola je venovaná samotným vybraným alternatívnym spôsobom finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku. V ďalšej časti sú rozobraté ciele a metodika záverečnej práce. Záverečná kapitola sa zaoberá samotnými podmienkami rozhodovacieho programu a jeho funkcionalitou.

Výsledkom záverečnej práce je vytvorený funkčný rozhodovací program, ktorý môže bežným spotrebiteľom uľahčiť rozhodovanie pri výbere alternatívnych spôsobov finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku.

Kľúčové slová: dôchodok, dôchodkové sporenie, investovanie, alternatívne prístupy, rozhodovacie procesy, HTML, JavaScript

ABSTRACT

SERÁTOR, Martin [Master Thesis]: Alternative approaches to decision-making processes in the field of financial provision in retirement age. – University of Economics in Bratislava. Name of the faculty; Department of Business Informatics. – Thesis supervisor: RNDr. Anna Strešňáková, PhD.– Bratislava: FHI, 2020, page count 59p.

The aim of the master thesis is to create a basic overview of financial security alternatives in retirement age, together with a decision-making program, the task of which will be to facilitate decision-making for ordinary consumers. The work is divided into 4 chapters and contains 6 pictures. The first chapter is devoted to the assessment of the current situation in the statutory old-age pension in the Slovak Republic and in selected countries of the world. The second chapter is devoted to the selected alternative method of financial security in retirement age. In the next part, the goals and methodology of the master thesis are discussed. The final chapter deals with the conditions of the decision-making program and its functionality.

The result of the master thesis is a functional decision-making program that can make it easier for ordinary consumers to make decisions when choosing alternative methods of financial security at retirement age.

Key words: pension, pension savings, investing, alternative approaches, decision - making processes, HTML, JavaScript

Zoznam obrázkov

Obrázok č. 1. – Vývoj priemernej mzdy, minimálnej mzdy a priemerného dôchodku.....	14
Obrázok č. 2. – Grafické zobrazenie a porovnanie sporenia I. a II. dôchodkového piliera.....	24
Obrázok č. 3 – Vstupný formulár rozhodovacieho programu	47
Obrázok č. 4 – Ukážka prehľadu vstupných údajov vyhodnotených programom	47
Obrázok č. 5 – Ukážka prehľadu jednotlivých alternatív sporenia rozhodovacieho programu	48
Obrázok č. 6 – Ukážka odporúčaní rozhodovacieho programu.....	49

Obsah

Úvod.....	10
1 Súčasný stav riešenej problematiky	11
1.1 Východisková situácia starobného sporenia pre jednotlivcov	11
1.1.1 Aktuálna situácia v Slovenskej republike	11
1.1.2 Aktuálny vývoj dôchodkového zabezpečenia na území Slovenskej republiky ..	12
1.1.3 Aktuálna situácia vo svete	14
1.1.3.1 Česká republika	15
1.1.3.2 Nemecká spolková republika	15
1.1.3.3 USA	17
1.1.3.4 Japonsko	19
2 Alternatívne spôsoby sporenia na dôchodok	24
2.1 II. dôchodkový pilier	24
2.2 III. dôchodkový pilier.....	25
2.3 Kapitálové životné poistenie	25
1.1.1. Výhody stáleho životného poistenia	26
2.4 Termínovaný vklad	27
2.4.1 Výhody a nevýhody termínovaného vkladu	29
2.5 Podielové fondy	30
2.5.1 Výhody a nevýhody podielových fondov	34
2.6 Investovanie do akcií.....	36
2.6.1 Výhody a nevýhody investovania do akcií	38
2.7 Investovanie do nehnuteľností	39
2.7.1 Výhody investovania do nehnuteľností	40
3 Ciele a metodika práce.....	44

3.1	Cieľ práce	44
3.2	Metodika práce.....	44
4	Výsledky práce	46
4.1	Popis rozhodovacieho programu.....	46
4.2	Spôsob vyhodnocovania údajov rozhodovacím programom	49
4.2.1	parametre pre II. dôchodkový pilier v zmysle rozhodovacieho programu	49
4.2.2	parametre pre III. dôchodkový pilier v zmysle rozhodovacieho programu.....	50
4.2.3	parametre pre kapitálové životné poistenie v zmysle rozhodovacieho programu ...	50
4.2.4	parametre pre podielové fondy v zmysle rozhodovacieho programu	51
4.2.5	parametre pre termínované vklady v zmysle rozhodovacieho programu	52
4.2.6	parametre pre obchodovanie s akciami v zmysle rozhodovacieho programu	52
4.2.7	parametre pre obchodovanie s nehnuteľnosťami v zmysle rozhodovacieho programu.....	53
4.2.8	algoritmus odporúčania jednotlivých spôsobov investovania a sporenia	53
	Záver	56
	Použitá literatúra	57

Úvod

Otázky finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku v dnešnej dobe predstavujú jednu z najväčších otázok plánovania budúcnosti jednotlivcom a to najmä pri vznikajúcich problémoch obyvateľstva, predlžovania dĺžky života jednotlivcov ako aj upadania štátnych systémov dôchodkového sporenia.

Práca pozostáva z teoretickej časti, ktorá v prvej časti opisuje jednotlivé dôchodkové systémy v Slovenskej republike a vo svete a následne v druhej časti ponúka alternatívy finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku pre bežných spotrebiteľov, v tretej časti záverečnej práce sú opísané ciele a metódy spracovania práce. V poslednej štvrti časti záverečnej práce sú vyhodnocované výsledky práce ako aj jednotlivé podmienky spracovania rozhodovacieho programu.

Rozhodovací program je vytvorený v programovacích jazykoch HTML a JavaScript, pomocou ktorých je zverejnený na webovej lokalite, čo zabezpečuje najlepšiu dostupnosť pre všetkých záujemcov o použitie rozhodovacieho programu.

Hlavnou otázkou nastavenie a naprogramovania rozhodovacieho programu bolo správne a dostatočné podchytenie samotných kritérií rozhodovacieho programu a ich následné implementovanie do jeho samotnej funkčnosti vďaka, ktorým je rozhodovací program schopný zachytiť väčšinu prípadov spotrebiteľov a naviesť ich na správnu cestu v prípade výberu pre nich čo najvhodnejšieho spôsobu alternatívneho finančného zabezpečenia na dôchodok.

Samotná funkcionálnosť rozhodovacieho programu predstavuje jednoduchý formulár, ktorý spracuje informácie, ktoré samotný užívateľ o sebe zadá a na základe ktorých rozhodovací program vyhodnotí pre neho vhodné alternatívy k zákonnému starobnému sporeniu.

1 Súčasný stav riešenej problematiky

1.1 Východisková situácia starobného sporenia pre jednotlivcov

Uvedená časť diplomovej práce rozoberá východiskovú situáciu starobného sporenia v zmysle platnej legislatívy v Slovenskej republike ako aj východiskovú situáciu vo vybraných krajinách sveta.

1.1.1 Aktuálna situácia v Slovenskej republike

Na území Slovenskej republiky je upravené základné zákonné starobné sporenie zákonom č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o starobnom dôchodkovom sporení“) a jeho následné vyplácanie v zmysle zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „Zákon o sociálnom poistení“).

Na to aby osobe vznikol nárok na vyplácanie zákonného starobného dôchodku je potrebné splniť niekoľko vopred definovaných podmienok. Takýmito podmienkami sú splnenie minimálneho počtu rokov dôchodkového poistenia a dovŕšenie dôchodkového veku.

Vo všeobecnosti platí, že osoba, ktorá požaduje vyplácania dôchodku musí byť dôchodkovo poistená aspoň 15 rokov. Súčasne z tohto pravidla existujú rôzne výnimky pri niektorých povolaniach akými sú napríklad baníci, potápači, osoby pracujúce s dokázanými chemickými karcinogénmi a ďalšie.¹

Ďalšou zákonnou podmienkou na vyplácanie dôchodku je dovŕšenie dôchodkového veku potrebného na vyplácanie starobného dôchodku. V súčasnom období sa dôchodkový vek mení podľa roku narodenia osoby, ktorá žiada o dôchodok. Taktiež dôchodkový vek sa odvíja od vykonávaného povolania, kedy môže byť dôchodkový vek nižší pri rizikových povolaniach, akými sú napríklad baníci, potápači a obdobné povolania.²

¹ Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení účinnom od 25.04.2020

² Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení účinnom od 25.04.2020

Súčasne ale existuje aj inštitút predčasného dôchodku, ktorý umožňuje odchod do dôchodku skôr ako pri dovŕšení dôchodkového veku a to až o 2 roky. O predčasný starobný dôchodok si môžu požiadať osoby, ktoré získali aspoň 15 rokov dôchodkového sporenia, chýbajú im najviac dva roky do dovŕšenia dôchodkového veku a suma ich dôchodku je vyššia ako 1,2 násobok sumy životného minima.³

Taktiež existuje aj kategória výsluhového dôchodku, na ktorú majú nárok niektoré špecifické povolania, ktorým vzniká nárok na výsluhový dôchodok už po odpracovaní istého počtu rokov a skončení pracovného zaradenia. Ide napríklad o policajtov, vojakov, členov hasičského a záchranného zboru a obdobné povolania v zmysle zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.⁴

1.1.2 Aktuálny vývoj dôchodkového zabezpečenia na území Slovenskej republiky

Vo vývoji dôchodkového zabezpečenia zo strany štátov sa objavili viaceré otázky, ktoré z globálneho ako aj z pohľadu Slovenskej republiky vytvárajú otázniky nad tým, či je možné a udržateľné dlhodobé dôchodkové zabezpečenie poberateľov dôchodku ako aj samotná výška takéhoto dôchodku.

Prvou a možno aj najzásadnejšou z týchto otázok je starnutie populácie. Starnutie populácie je zvyšovanie stredného veku populácie v dôsledku klesajúcej plodnosti a zvyšujúcej sa strednej dĺžky života t.j. priemerný počet rokov, ktorý pravdepodobne prežije osoba vo veku x za predpokladu, že sa úmrtnostné pomery nezmenia. Väčšina krajín má rastúcu dĺžku života a starnúcu populáciu (trendy, ktoré sa objavili ako prvé v rozvinutých krajinách, ale ktoré sa dnes prejavujú prakticky vo všetkých rozvojových krajinách). Platí to pre každú krajinu na svete, s výnimkou 18 krajín, ktoré OSN označila za „demografické extrémne hodnoty“.⁵

³ Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení účinnom od 25.04.2020

⁴ Zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.04.2020

⁵ United Nations Development Programme, UN Human Development Report 2005

Vek populácie je v súčasnosti na najvyššej úrovni v ľudskej histórii. OSN predpovedá, že miera starnutia populácie v 21. storočí bude vyššia ako v predchádzajúcom storočí. Počet ľudí vo veku 60 rokov a viac sa od roku 1950 strojnásobil, v roku 2000 dosiahol 600 miliónov a v roku 2006 presiahol 700 miliónov. Predpokladá sa, že kombinovaná staršia a geriatrická populácia dosiahne do roku 2050 2,1 miliardy obyvateľov planéty. Krajiny sa výrazne líšia, pokiaľ ide o stupeň a tempo starnutia a OSN očakáva, že populácie, ktoré začali starnúť neskôr, budú mať menej času na prispôbenie sa jeho dôsledkom.⁶

Starnutie populácie Slovenska, ktoré vzniklo ako dôsledok dlhodobu nízkej pôrodnosti a zlepšujúceho sa zdravotníctva a teda aj nižšej úmrtnosti populácie je stav, ktorý bude v blízkej budúcnosti nezvratný. Hoci začiatky tohto stavu možno pozorovať už od konca 50. rokov minulého storočia, najzásadnejšie sa začalo starnutie populácie prejavovať až v 90. rokoch minulého storočia. Starnutie slovenskej populácie je možné pozorovať aj rastúcimi hodnotami indexu starnutia a priemerného veku, ktoré každým rokom vytvárajú nové maximá na Slovensku. V roku 2014 dosiahol index starnutia hodnotu 91,2%, čo predstavuje, že na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku (t.j. osoby do 18 rokov) pripadá približne 91 obyvateľov vo veku viac ako 65 rokov. Od roku 2000 sa hodnota indexu starnutia zvýšila aspoň o 53 %. Aj v prípade priemerného veku obyvateľstva dochádza k zvyšovaniu hodnôt, nakoľko v roku 2014 bol priemerný vek obyvateľstva Slovenskej republiky skoro 40 rokov.⁷

V zmysle vyššie uvedeného starnutie spôsobuje záťaž na sociálny systém štátov, nakoľko pribúda menej pracujúcich osôb v produktívnom veku, ktorí odvádzajú príspevky do sociálneho dôchodkového systému a zároveň pribúda poberateľov dôchodku z dôvodu predlžujúcej sa dĺžky života.

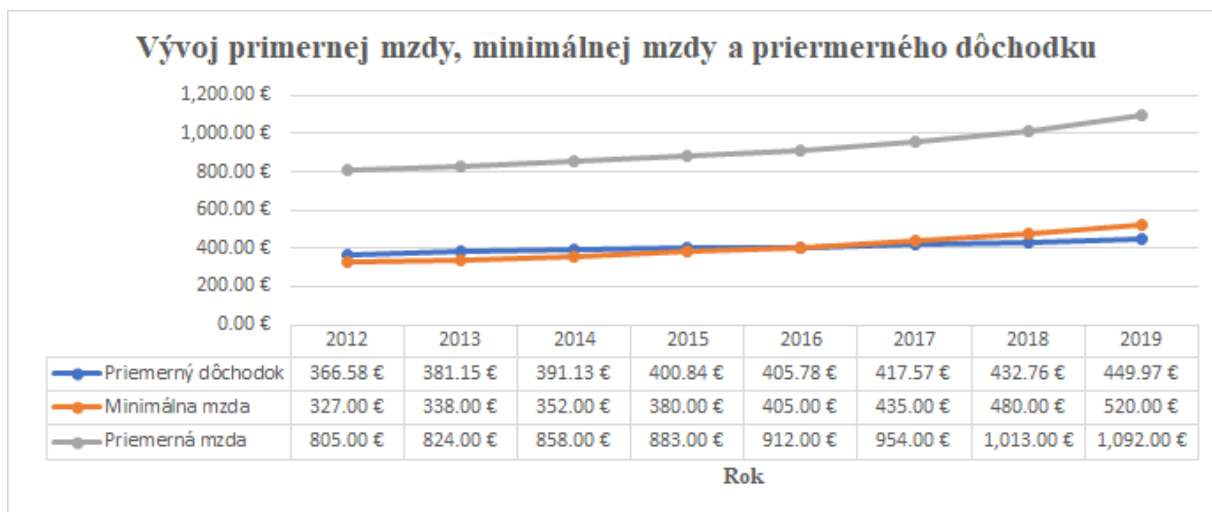
Ďalšou zásadnou otázkou, ktorá čiastočne nadväzuje aj na problematiku starnutia populácie je samotný vývoj výšky dôchodku v porovnaní s minimálnou mzdou alebo priemernou mzdou a teda samotnou otázkou, či poberateľ dôchodku má možnosť dôstojne žiť z finančných prostriedkov vyplácaných zo štátneho dôchodku, t.j. I. dôchodkového piliera.⁸

⁶ United Nations Development Programme, UN Human Development Report 2005

⁷ VAŇO B., Súčasný a očakávaný populačný vývoj na Slovensku a jeho spoločenské a ekonomické dopady, 2015

⁸ Bonoli G., Shinkawa T., Ageing and Pension Reform Around the World, 2005

Uvedené je možné sledovať aj na nasledujúcom grafe, ktorý znázorňuje vývoj počas rokov 2012 až 2019 a sleduje výšku priemerného dôchodku, minimálnej mzdy a priemernej mzdy. Z uvedeného grafu je zrejmé, že síce všetky tri sledované parametre rástli v sledovanom období, priemerný dôchodok rástol najnižším tempom, čo zapríčinilo aj to, že minimálna mzda je aktuálne vyššia než priemerný dôchodok.



Obrázok č. 1. – Vývoj priemernej mzdy, minimálnej mzdy a priemerného dôchodku⁹

Z vyššie uvedeného ako aj zo samotného grafu vyplývajú údaje, že samotný štát nie je a pravdepodobne ani nebude schopný zabezpečiť dostatočný nárast štátneho dôchodku na takú úroveň, ako hodnotí pracujúcich zamestnancov ich minimálnou mzdou, čím vzniká problematika toho, že sa dôchodcovia postupne dostávajú na hranicu chudoby. Aby mali možnosť budúci dôchodcovia predísť takejto situácii, budú musieť hľadať alternatívne spôsoby sporenia na dôchodok.

1.1.3 Aktuálna situácia vo svete

Pre úplnosť rozoberanej problematiky z globálneho hľadiska sa pozrieme aj na jednotlivé štáty, ktoré sa musia vysporiadať s obdobnou situáciou ako Slovenská republika, t.j. spôsoby zabezpečenia svojich občanov na dôchodok v situácii starnutia populácie ako aj iných

⁹ Údaje Sociálnej poisťovne SR dostupné na www.socpoist.sk

problémov. Porovnanie rozoberá základné informácie akými sú spôsob zabezpečenia štátneho dôchodkového sporenia, vek odchodu do dôchodku ako aj iné základné informácie.

1.1.3.1 Česká republika

Vychádzajúc zo stavu, že Česká republika tvorila spolu so Slovenskou republikou federatívne zriadenie v rôznych podobách až do roku 1993, čo znamenalo, že zdieľali aj spoločnú sociálnu politiku, je ich štátny dôchodkový systém veľmi obdobný, nakoľko vychádza z rovnakého základu.

V Českej republike platia obdobné pravidlá pre priznanie starobného dôchodku akými sú počet rokov, za ktoré boli odvádzané príspevky na dôchodkové sporenie, ktoré sú ale v dnešnej dobe už výrazne rozdielne od podmienok v Slovenskej republike.

Česká republika požaduje, aby osobe mohol byť priznaný starobný štátny dôchodok, aby bola dôchodkovo poistená aspoň 35 rokov, čo je zásadný rozdiel oproti 15 rokom v Slovenskej republike.¹⁰

Taktiež Česká republika pozná pojem predčasného starobného dôchodku, do ktorého je možné odísť až 5 rokov pred dosiahnutím dôchodkového veku v závislosti od toho, aký dôchodkový vek sa na dané osoby vzťahuje.¹¹

Obdobne ako v Slovenskej republike, Česká republika má stanovený dôchodkový strop ale na vek 65 rokov. Česká republika má taktiež špeciálne výnimky možnosti nástupu na dôchodok, akými sú výsluhový dôchodok pre policajtov či vojakov alebo iné výnimky akými sú pracovníci v rizikových kategóriách, čo všetko pramení z dlhotrvajúcej tradície spoločnej právnej úpravy oboch štátov.¹²

1.1.3.2 Nemecká spolková republika

Nemecko, ako jedna z najvyspelejších európskych krajín, má prepracovaný dôchodkový systém. Od roku 1889, keď Nemecko založilo svoj prvý systém sociálneho zabezpečenia, bolo

¹⁰ Európska komisia, Česká republika - Starobní důchody

¹¹ Európska komisia, Česká republika - Starobní důchody

¹² Európska komisia, Česká republika - Starobní důchody

verejné dôchodkové poistenie priebežne platené, pričom súčasné dôchodky dôchodcov boli vyplácané zo súčasného poistného dnes pracujúcich zamestnancov, ktorí si odvádzajú na dôchodkové sporenie. V súčasnosti si asi 85% pracovnej sily v Nemecku sporí vo verejnom dôchodkovom poistení. Štátni zamestnanci, ktorí tvoria asi 9% pracovnej sily v Nemecku, majú svoj vlastný dôchodkový systém a samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré tvoria asi 9% pracovnej sily v Nemecku, sú väčšinou poistené samostatne, pričom však môžu sporiť aj v nemeckom dôchodkovom systéme. Nemecký dôchodkový systém má tri piliere; 1) vládny systém dôchodkového poistenia, 2) plány súkromných spoločností a 3) súkromné individuálne dôchodkové investície.¹³

Dominantný je systém verejného dôchodkového poistenia (ďalej len „zákonné dôchodkové poistenie“), ktorý zahŕňa aj pozostalostné dávky a dávky v invalidite. Účasť je povinná pre zamestnancov, pričom každý pracovník je ohodnotený na základe ročného zárobku. Poistné odpočítava zamestnávateľ, pričom zamestnanec platí polovicu a zamestnávateľ polovicu. V roku 2020 predstavuje odvod 18,6% hrubej mesačnej mzdy alebo platu, ktorý sa odvádza z mesačných príjmov až do maximálnej výšky 6 900 eur (82 800 eur ročne) v západnom Nemecku a 6 450 eur (77 400 eur ročne) vo východnom Nemecku. Vek odchodu do dôchodku je v súčasnosti vo veku 65 rokov a deväť mesiacov, hoci sa má postupne zvyšovať na 67 rokov do roku 2029.¹⁴

Súčasne ale existuje veľa spôsobov, ako sa nastúpiť na predčasný dôchodok - napríklad vo veku 63 rokov, ak osoba do systému prispievala počas 45 rokov, alebo tí, ktorí prispievali najmenej 35 rokov, môžu tiež získať predčasný dôchodok, ale ich dôchodok budú mierne znížený. Naopak, osoba môže pokračovať v práci aj po dosiahnutí dôchodkového veku, čo sa následne premietne na zvýšení dôchodku.¹⁵

Príspevky do dôchodkového programu sa majú do roku 2025 tiež zvýšiť na približne 20%. Súčasne z dôchodkového systému nie sú vyplácané žiadne minimálne ani maximálne sumy. Celková výplata dôchodku, na ktorú má osoba nárok, sa počíta podľa počtu rokov prispievania do štátneho dôchodkového systému, veku a priemerného príjmu.

¹³ Emerson C., How to Germany

¹⁴ Emerson C., How to Germany

¹⁵ Emerson C., How to Germany

Základným a veľmi dôležitým stavebným kameňom pre dôchodkové zabezpečenie je zákonné dôchodkové poistenie v Nemecku. Všetci zamestnanci, ako aj niektoré skupiny samostatne zárobkovo činných osôb, sú povinne poistení zákonom. Okrem toho existujú aj nároky na odchod do dôchodku za čas strávený výchovou dieťaťa.

Tak ako väčšina vyspelých krajín sa aj Nemecka dotýka postupné starnutie populácie, ale nakoľko zákonný dôchodkový systém má iné podmienky a ide o bohatšiu krajinu než je Slovenská republika, dôchodkový systém zatiaľ dostatočne zvláda plniť svoj účel.

1.1.3.3 USA

USA ako vyspelá západná krajina má výrazne odlišný systém dôchodkového poistenia ako väčšina európskych krajín, ktoré aj keď majú rôzne odlišnosti, fungujú na obdobnom princípe.

V Spojených štátoch sa bežne považuje za „dôchodok“ plán definovaných dávok. Štruktúra týchto programov zaručuje výplatu dôchodcovi po dátume odchodu do dôchodku. Toto je opakom s plánom definovaných príspevkov, ktorý vytvára „trust“ t.j. fond, v ktorom osoba (správca) drží a zhodnocuje majetok ako svoj vlastný pre dobro jedného alebo viacerých príjemcov, na základe sumy, ktorú zamestnanec investoval počas svojich pracovných rokov. Rôzne plány IRA (*Individual Retirement Account - Individuálny dôchodkový účet*), plány 401k, Plány 403b a 457 sú vhodnými príkladmi týchto plánov a spravidla sa nepovažujú za dôchodky ale za spôsoby sporenia.¹⁶

Dôchodky môžu byť podľa práva USA kvalifikované alebo nekvalifikované. V prípade programov so stanovenými ziskami sú výhody kvalifikovaného plánu ochrany podľa zákona o bezpečnosti dôchodkového zabezpečenia zamestnancov a ponúkajú daňové stimuly pre príspevky zamestnávateľov na financovanie programov.¹⁷

Plány nekvalifikované sa vo všeobecnosti ponúkajú zamestnancom na vyšších úrovniach spoločností, pretože nespĺňajú podmienky na obmedzenie príjmu týkajúce sa dôchodkov. Medzi typické iterácie týchto programov patria výkonné bonusové štruktúry a zmluvy

¹⁶ Pension Funds Online, Pension System In USA

¹⁷ Pension Funds Online, Pension System In USA

životného poistenia. Plány sú zvyčajne podmienené kompenzácie a nie vopred definované dávky.¹⁸

Americký štátny dôchodkový systém (oficiálny názov: OASDI - Program starobného, pozostalostného a invalidného poistenia) funguje na princípe priebežného financovania a je financovaný z daní zo sociálneho zabezpečenia platených zamestnávateľmi a zamestnancami (84%), daňové príjmy platené príjemcami sociálneho zabezpečenia s vyšším príjmom (2%) a úroky získané z akumulovaných rezerv trustových fondov (14%). Daň zo sociálneho zabezpečenia je rozdelená rovnako medzi zamestnávateľa a zamestnanca. Príspevky sú oslobodené od dane, aj keď dávky sú zdanené, ak celkový príjem v dôchodku presiahne stanovenú sumu. Zákonný vek odchodu do dôchodku závisí od roku narodenia dôchodcu a pohybuje sa medzi 65 rokmi a 67 rokmi.¹⁹

V súkromnom priemysle má 60% pracovnej sily prístup k dôchodkovým plánom. Systémy definovaných príspevkov dominujú v zamestnaneckom dôchodkovom prostredí a pokrývajú 43% pracovnej sily v USA. Naopak, iba 20% pracovnej sily zo súkromného sektoru sa zúčastňuje na schéme definovaných dávok. Celkovo je 51% celkovej pracovnej sily v USA integrovaných do nejakého druhu dôchodkového plánu, celkový počet je menší ako súčet jeho jednotlivých položiek, pretože niektorí zamestnanci sa zúčastňujú oboch typov programov.²⁰

Najrozšírenejším typom plánu definovaných príspevkov je plán 401 (k). 401 (k) plány umožňujú zamestnancom a zamestnávateľom odvádzať z plánu platby odvodené z ich miezd. Väčšina programov 401 (k) poskytuje zamestnancom, ktorí odchádzajú do dôchodku, viac možností distribúcie na prijímanie zostatkov na účtoch daných plánov. K dispozícii sú jednorazové platby, splátky za pevne stanovený počet mesiacov a annuity. Je tiež možné odložiť akúkoľvek platbu do určitého veku.²¹

Nové predpisy uľahčujú a povzbudzujú automatický zápis zamestnancov do existujúcich plánov zamestnávateľských definovaných príspevkov, ak sa zamestnanci nerozhodnú. V zmesi produktov musia byť zohľadnené určité charakteristiky, ako je vek zamestnanca a vek odchodu do dôchodku jednotlivca. Fondy životného cyklu, vyvážené fondy a odborne

¹⁸ Pension Funds Online, Pension System In USA

¹⁹ Pension Funds Online, Pension System In USA

²⁰ Pension Funds Online, Pension System In USA

²¹ Pension Funds Online, Pension System In USA

spravované účty sú príklady, ktoré zodpovedajú týmto požiadavkám. Zamestnanci, ktorí neurobia žiadne investičné rozhodnutie, sú následne zaradení do tejto predvolenej možnosti.

Okrem populárneho plánu 401 (k) je možné si zvoliť tieto typy systémov na zabezpečenie zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia:

403 b) plán: penzijné plány sponzorované zamestnávateľom, ktoré umožňujú zamestnancom univerzít, verejných škôl a neziskových organizácií odvádzať odvody odvádzané z daní z ich platu.

457 plán: dôchodkové plány sponzorované zamestnávateľom, ktoré umožňujú zamestnancom štátnej správy a miestnej samosprávy odvádzať príspevky odložené z daní z platu.

Úsporné plány sporenia: dôchodkový plán sponzorovaný zamestnávateľom, ktorého zamestnancom je zamestnanec Federálnej vlády USA a umožňujú odvádzať odvody z ich miezd.²²

Jednoduchý plán IRA je plán založený na IRA, ktorý poskytuje malým zamestnávateľom (zamestnávateľom s menej ako 100 zamestnancami) zjednodušenú metódu prispievania k dôchodku ich zamestnancov.

IZP SEP: Zjednodušené dôchodkové plány zamestnancov, ktorí nemajú rovnaké počiatočné a prevádzkové náklady ako tradičné dôchodkové plány založené na práci a sú určené najmä pre malé podniky. Správcami SEP-IRA sú spravidla banky, poisťovne, vzájomné fondy a iné schválené finančné inštitúcie.

1.1.3.4 Japonsko

Japonský dôchodkový systém prešiel v posledných rokoch rôznymi reformami vo verejných a zamestnaneckých dôchodkových pilieroch. Súčasný systém pozostáva z paušálneho národného dôchodkového systému a dôchodkov súvisiacich so zamestnaním pre zamestnancov vo verejnom a súkromnom sektore; tieto dva prvky spolu tvoria verejný

²² Pension Funds Online, Pension System In USA

dôchodkový pilier. Zamestnávateľia môžu zriadiť zamestnanecké dôchodkové fondy, ktoré fungujú ako zamestnanecké dôchodky, ale ktoré nahrádzajú dávky zo zárobkovej časti verejných dôchodkov a môžu poskytovať ďalšie výhody. Zamestnanci, ktorých zamestnávateľia neposkytujú zamestnanecké dôchodky a samostatne zárobkovo činné osoby, si môžu okrem toho zriadiť účty s definovanými príspevkami v združení národných dôchodkových fondov. V roku 2001 boli zavedené podnikové dôchodkové plány s definovanými dávkami a so stanovenými príspevkami. Dobrovoľné súkromné dôchodkové plány môžu mať v Japonsku rôzne formy.²³

V roku 2004 boli verejné dôchodky predmetom veľkej reformy. Zaviedlo sa automatické prispôsobenie výšky dávok, aby sa dôchodkový systém mohol pružne prispôbiť demografickým a hospodárskym zmenám. V oblasti zamestnaneckých dôchodkov boli predtým zavedené nové podnikové plány s definovanou dávkou alebo s definovaným príspevkom.

Japonský demografický vývoj je veľkou výzvou. Krajina má jednu z najrýchlejšie starnúcich populácií na svete. V skutočnosti mnohí pozorovatelia považujú krajinu za najstaršiu spoločnosť na svete dokonca aj dnes. Súčasná miera závislosti v starobe (ide o pomer počtu starších ľudí vo veku, keď sú všeobecne ekonomicky neaktívni, v porovnaní s počtom ľudí v produktívnom veku) je 30 a do roku 2050 sa zhorší na 74. V tom istom období sa japonská populácia zníži zo 128 miliónov na 102 miliónov. Miera plodnosti 1,26 dieťaťa na ženu leží výrazne pod mierou 2,1, ktorá je potrebná na udržanie populácie. Japonská dĺžka života je zároveň jednou z najvyšších na svete.²⁴

Národný dôchodkový systém bol zavedený v roku 1959 a je povinný pre všetkých obyvateľov vo veku od 20 do 59 rokov. Príspevky do národného dôchodkového systému sa odpočítajú od príspevkov za časť štátneho dôchodku súvisiacu so zamestnaním. Príspevok pre samostatne zárobkovo činné osoby predstavuje 88 EUR (13 860 JPY) mesačne. Mesačné dôchodkové dávky predstavujú po 40 rokoch odpracovaných rokoch a vo veku od 65 rokov, čo je oficiálny vek odchodu do dôchodku v národnom dôchodkovom systéme, a táto

²³ Pension Funds Online, Pension System In Japan

²⁴ Pension Funds Online, Pension System In Japan

dôchodková dávka predstavuje 420 EUR (66 000 JPY). V prípade kratšie doby prispievania na dôchodok je táto dávka pomerne znížená.

Druhá časť verejného dôchodkového zabezpečenia súvisí s príjmami. Zamestnanci v súkromnom sektore sú krytí dôchodkovým poistením zamestnancov, ktoré bolo zavedené v roku 1944. Na zamestnancov verejného sektora sa vzťahuje združenie vzájomnej pomoci. Sadzba príspevku do dôchodkového poistenia zamestnancov je 14,64% zo mzdy, ktorá je rovnomerne rozdelená medzi zamestnávateľov a zamestnancov. Časť tohto príspevku sa odpočíta pre národný dôchodkový systém. Zamestnanci vo veku 60 a viac rokov, ktorí prispievajú aspoň 25 rokov majú nárok na dávky zo systému dôchodkového poistenia zamestnancov. Dôchodkový vek sa do roku 2025 zvýši na 65 rokov pre mužov a od roku 2030 pre ženy. Asociácia vzájomnej pomoci, ktorá zahŕňa zamestnancov pracujúcich v ústredných a miestnych samosprávach, ako aj zamestnancov súkromných škôl, funguje v rovnakom duchu.²⁵

Keďže zamestnanecké dôchodkové poistenie aj národný dôchodkový systém fungujú na systéme postupného prispievania t.j. prispievanie finančných prostriedkov na pravidelnej báze, oba systémy naakumulovali veľké finančné rezervy. Do roku 2000 tieto rezervy spravovala a investovala dôchodková spoločnosť, ktorá bola založená v roku 1961. V roku 2006 sa vládny dôchodkový investičný fond stal nezávislou administratívnou inštitúciou na dosiahnutie vyššej úrovne nezávislosti od vlády, a to aj pokiaľ ide o jeho štruktúru riadenia.²⁶

V Japonsku majú dobrovoľné zamestnanecké dôchodky rôzne formy. Profesionálny dôchodkový systém sa tradične skladal z dvoch systémov: zamestnanecké dôchodkové fondy a dôchodkové plány s daňovou úľavou. Keďže tieto dva sa nepovažovali za udržateľné ani dostatočné na zabezpečenie dôchodkového príjmu, v rokoch 2001 a 2002 sa zaviedli programy so stanovenými príspevkami a so stanovenými príjmami. Existuje aj Asociácia národných dôchodkových fondov, ktorá je otvorená pre samostatne zárobkovo činné osoby a zamestnancov, ktorých zamestnávatelia neprevádzkujú podnikový dôchodkový systém.

²⁵ Pension Funds Online, Pension System In Japan

²⁶ Pension Funds Online, Pension System In Japan

Okrem týchto systémov zamestnávateľa využívajú aj rezervné fondy. Vláda okrem toho vytvorila plány vzájomnej pomoci pre malé a stredné podniky v starobnom sporení.²⁷

Zamestnanecké dôchodkové fondy boli zavedené v roku 1944 a pokrývajú firmy s viac ako 500 zamestnancami. Plány, ktoré sú schémami definovaných požitkov, majú dve zložky. Prvá časť nahrádza zamestnanecké dôchodkové poistenie. To znamená, že firmy sa môžu rozhodnúť nezúčastniť sa verejného systému pod podmienkou, že zamestnanecké dôchodkové fondy poskytujú o 50% vyššie dávky ako zamestnanecké dôchodkové poistenie (10% pre existujúce zamestnanecké dôchodkové fondy). Zľava na príspevku do systému dôchodkového poistenia zamestnancov sa líši. Ministerstvo zdravotníctva, práce a sociálnych vecí určuje presnú zľavu osobitne pre každý plán. Druhá zložka ponúka doplnkové dôchodkové dávky.

Zamestnanecké dôchodkové fondy sú nezávislé právnické osoby, ktoré sú riadené riadiacou radou zloženou z rovnakého počtu zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov. Tento výbor rozhoduje o tom, či bude spravovať aktíva fondu interne alebo na správu zmlúv zvereneckej banke alebo životnej poisťovni. Aktíva môžu byť tiež zadane externé asociácii penzijných fondov, asociácii všetkých zamestnaneckých penzijných fondov. Zamestnanci prispievajú 50% na náhradnú zložku zamestnaneckého dôchodkového fondu, zatiaľ čo príspevky zamestnávateľa na doplnkovú zložku sú zvyčajne vyššie ako príspevky zamestnancov.²⁸

Zamestnávateľa si mohli vrátiť časť zamestnaneckých dôchodkových fondov, ktoré nahradili zamestnanecké dôchodkové poistenie, a preniesť doplnkovú zložku do nových podnikových systémov. Ako už bolo spomenuté, systémy kvalifikovaného dôchodkového zabezpečenia sa môžu zmeniť na nové systémy. Nové plány sa vzájomne nevylučujú; zamestnávateľa môžu prevádzkovať programy so stanovenými príjmami a programy so stanovenými príspevkami súčasne. Podobne ako všetky japonské dôchodkové fondy sa uplatňuje zásada obozretnosti.²⁹

Problémy starnutia v Japonsku sú značné. Má jednu z najstarších populácií na svete, ak nie najstaršiu. Z tohto dôvodu je cieľom dôchodkových reforiem dosiahnutie väčšej udržateľnosti

²⁷ Pension Funds Online, Pension System In Japan

²⁸ Pension Funds Online, Pension System In Japan

²⁹ Pension Funds Online, Pension System In Japan

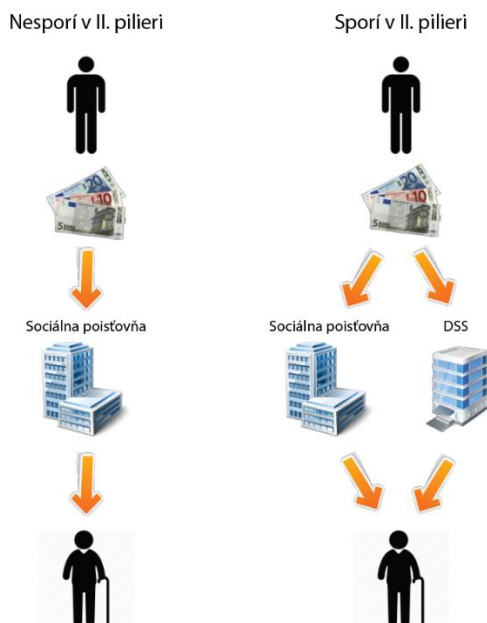
systemu. Mechanizmus automatického vyrovnávania verejných dôchodkov sa inšpiroval reformami vo Švédsku, ale prispôsobené japonskému prostrediu. Poskytuje flexibilný mechanizmus na prispôsobenie sa demografickým zmenám.

2 Alternatívne spôsoby sporenia na dôchodok

V tejto časti práce sú rozobraté vybrané alternatívne spôsoby sporenia na dôchodok na Slovensku nad rámec zákonného štátneho dôchodku, t.j. I. pilieru dôchodkového sporenia, ktoré popisujú jednotlivé spôsoby sporenia na dôchodok spolu s ich výhodami, podmienkami na investovanie ako aj prípadnými nevýhodami daného sporenia.

2.1 II. dôchodkový pilier

Druhý dôchodkový pilier predstavuje alternatívne sporenie k prvému dôchodkovému pilieru, do ktorého je možné na základe dohody s dôchodkovou správcovskou spoločnosťou odvádzať časť vašich mesačných odvodov namiesto odvodov do I. dôchodkového piliera.³⁰



Obrázok č. 2. – Grafické zobrazenie a porovnanie sporenia I. a II. dôchodkového piliera³¹

Druhý dôchodkový pilier predstavuje alternatívu k I. dôchodkovému pilieru v tom, že príspevky na starobné sporenie, ktoré by sa za iných okolností odvádzali do Sociálnej poisťovne, sú v istej miere, ktorá predstavuje asi $\frac{1}{4}$ celého odvádzaného príspevku, sa

³⁰ Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, II. pilier - starobné dôchodkové sporenie

³¹ ONUFER M., Výhody a nevýhody 2. piliera

odvádzajú do Dôchodcovskej správcovskej spoločnosti, ktorá s týmito finančnými prostriedkami nakladá a zhodnocuje ich, čím má možnosť väčšieho zisku a zhodnotenia finančných prostriedkov oproti Sociálnej poisťovni.

Základnou podmienkou pre vstup do II. dôchodkového piliera je to, že osoba ešte nedosiahla vek 35 rokov a uzatvorila účastnícku zmluvu s konkrétnou Dôchodkovou správcovskou spoločnosťou.³²

2.2 III. dôchodkový pilier

Doplňkové dôchodkové sporenie inak nazývané aj III. dôchodkový pilier je dobrovoľný systém, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami.

Základnou podmienkou pre vstup do III. dôchodkového piliera je rozhodnutie zamestnanca a jeho následné uzatvorenie účastníckej zmluvy s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou. Taktiež existujú aj výnimky, kedy je účasť v III. dôchodkovom pilieri povinná ako napríklad pre zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce.³³

Súčasne do III. dôchodkového piliera môžu prispievať aj samotní zamestnávateľia, ktorí uvedené často využívajú ako nefinančné benefity pre svojich zamestnancov.

Súčasne je príspevok do III. dôchodkového piliera, či už zo strany zamestnanca ale aj zamestnávateľa daňovo zvýhodnený, čo predstavuje jeden z benefitov výhodnosti sporenia prostredníctvom III. dôchodkového piliera.

2.3 Životné poistenie

Existuje niekoľko variantov plánov životného poistenia, ale spravidla spadajú do dvoch kategórií: investičné a rizikové. Zmluvné podmienky fungujú podobne ako iné typy uzatváraných poisťných zmlúv, akými sú napríklad poistenie automobilov. Platíte peniaze

³² Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, II. pilier - starobné dôchodkové sporenie

³³ Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie

každý mesiac (na určité časové obdobie), a ak sa stane niečo zlé - v tomto prípade vaša predčasná smrť - je vyplatená finančná dávka pozostalým. Na druhej strane investičné životné poistenie má investičnú zložku a umožňuje poistníkom akumulovať peňažnú hodnotu.³⁴

2.3.1 Výhody kapitálového životného poistenia

Existuje veľa argumentov v prospech využívania kapitálového životného poistenia ako investície. Mnohé z týchto výhod však nie sú jedinečné pre kapitálové životné poistenie. Často ich môžete získať aj inými spôsobmi bez platenia vysokých nákladov na správu a sprostredkovateľských provízií, ktoré sa dodávajú s kapitálovým životným poistením. Tu je niekoľko najčastejšie presadzovaných výhod kapitálového životného poistenia.³⁵

a) Sporenie bez daňového zaťaženia

To znamená, že neplatíte dane z úrokov, dividend alebo kapitálových výnosov z časti hodnoty v hotovosti v životnom poistení, kým nevyberiete výnosy zo sporenia. Daňové výhody však môžete získať aj na rôznych iných dôchodkových účtoch, akými sú napríklad III. dôchodkový pilier.³⁶

Ak maximalizujete svoje príspevky na tieto účty rok čo rok, môže mať zmysel investovanie do kapitálového životného poistenia z daňových dôvodov.

b) Väčšinu poistných zmlúv si môžete ponechať až do vysokého veku, pokiaľ budete platiť poistné.

Ďalšou výhodou kapitálového životného poistenia počas životného poistenia je, že nestratíte svoje krytie po stanovenom počte rokov. Pojem poistka sa skončí, keď dosiahnete koniec svojho dohodnutého obdobia, ktoré je pre mnohých poistencov vo veku 60 rokov. Ale nič vám nebráni mať uzatvorené životné poistenie aj dlhšiu dobu. Ak očakávate, že ľudia budú od vás finančne závislí po prekročení obvyklej dĺžky poistenia (napríklad postihnuté dieťa), tento spôsob sporenia môže byť pre vás výhodný.³⁷

c) Ak ochoriete, môžete získať urýchlené vyplatenie finančných prostriedkov

³⁴ FONTINELLE A., Guide to Life Insurance

³⁵ FONTINELLE A., Is Life Insurance a Smart Investment?

³⁶ FONTINELLE A., Is Life Insurance a Smart Investment?

³⁷ FONTINELLE A., Is Life Insurance a Smart Investment?

Možno budete mať možnosť získať finančné prostriedky v rozmedzí od 25% do 100% z vášho kapitálového životného poistenia v prípade úmrtia skôr, ako zomriete, ak sa u vás vyskytne špecifický zdravotný stav, akým je napríklad srdcový infarkt, mozgová príhoda, invazívna rakovina alebo zlyhanie obličiek. Výhodou zrýchleného vyplatenia finančných prostriedkov je, že ich môžete použiť na úhradu akýchkoľvek poplatkov, ktoré vám vzniknú s ochorením a za posledné mesiace si možno užiť lepšiu kvalitu života. Nevýhodou je, že vaši príjemcovia nedostanú celú dávku v prípade úmrtia, ktorú ste zamýšľali, keď ste uzavreli toto životné poistenie. Zrýchlené dávky nie sú jedinečné pre kapitálové životné poistenie, niektoré dočasné životné poistky ich tiež ponúkajú.³⁸

2.4 Termínovaný vklad

Termínovaný vklad je investícia na dobu určitú, ktorá zahŕňa vklad peňazí na účet vo finančnej inštitúcii. Investície do termínovaných vkladov majú obvykle krátkodobé splatnosti v rozmedzí od jedného mesiaca do niekoľkých rokov a budú mať rôznu úroveň požadovaných minimálnych vkladov.

Investor musí pri kúpe termínovaného vkladu pochopiť, že môže vybrať svoje prostriedky až po skončení doby splatnosti. V niektorých prípadoch môže majiteľ účtu povoliť investorovi predčasné ukončenie - alebo odstúpenie - ak to oznámi niekoľko dní vopred. Za predčasné ukončenie býva tiež uložená finančná sankcia. Medzi príklady termínovaných vkladov patria vkladové certifikáty a termínované vklady.³⁹

Ak majiteľ účtu uloží prostriedky v banke na bežnom účte, banka môže tieto peniaze použiť na požičanie iným spotrebiteľom alebo podnikom. Za právo použiť tieto prostriedky na požičiavanie zaplatia vkladateľovi náhradu vo forme úroku z istiny. Na väčšine bežných vkladových účtov tohto druhu môže majiteľ kedykoľvek vybrať svoje peniaze. Preto je pre

³⁸ FONTINELLE A., Guide to Life Insurance

³⁹ CHEN A., Term deposit

banku zložené vopred vedieť, koľko finančných prostriedkov majú voľných na požičiavanie v danom čase.⁴⁰

Na prekonanie tohto problému banky ponúkajú termínované vkladové účty. Zákazník vloží alebo investuje na jeden z týchto účtov, ktorým súhlasí s tým, že nebude vyberať svoje prostriedky na stanovené obdobie výmenou za vyššiu úrokovú sadzbu, ktorú dostane za zaviazanie peňazí na účte.⁴¹

Úrok získaný na účte termínovaného vkladu je o niečo vyšší ako úrok vyplácaný na bežných sporiacich účtoch alebo na bežných účtoch. Zvýšená sadzba je spôsobená tým, že prístup k peniazom je obmedzený na časový rámec termínovaného vkladu.

Termínované vklady sú mimoriadne bezpečnou investíciou, a preto sú veľmi príťažlivé pre konzervatívnych a nízkorizikových investorov. V období stúpajúcich úrokových sadzieb je pravdepodobnejšie, že spotrebitelia využívajú termínované vklady, pretože zvýšené náklady na pôžičky zvyšujú atraktivitu úspor. Pri vyšších trhových úrokových mierach bude musieť finančná inštitúcia tiež ponúknuť investorovi vyššiu úrokovú mieru, takže investor tiež zarába viac.⁴²

Keď sa úrokové sadzby znížia, spotrebitelia sa vyzývajú, aby si požičiavali a investovali viac, a tým stimulovali hospodárstvo. V prostredí s nízkou úrokovou mierou sa môže dopyt po termínovaných vkladoch znížiť, pretože investori zvyčajne nájdu alternatívne investičné nástroje, ktoré ponúkajú vyššiu úrokovú sadzbu.

Termínované vklady sa nazývajú aj vkladové certifikáty. Podmienky termínovaného vkladu si zákazníci môžu prezrieť prostredníctvom papierového výpisu. Tento výkaz obsahuje požadovanú minimálnu výšku istiny, zaplatenú úrokovú sadzbu a trvanie alebo čas do splatnosti podľa dohody medzi bankou a vkladateľom.⁴³

Ak chce zákazník ukončiť termínovaný vklad pred koncom tohto obdobia alebo do splatnosti, zákazník je povinný zaplatiť sankciu. Táto sankcia môže zahŕňať stratu všetkých úrokov získaných z termínovaného vkladu až do okamihu ukončenia termínovaného vkladu.

⁴⁰ CHEN A., Term deposit

⁴¹ CHEN A., Term deposit

⁴² CHEN A., Term deposit

⁴³ CHEN A., Term deposit

Ukončenie termínovaného vkladu pred skončením obdobia umožňuje zákazníkovi získať späť investovanú sumu istiny, ale bez získaného úroku.

2.4.1 Výhody a nevýhody termínovaných vkladov

Termínované vklady majú nepochybne niekoľko výhod, ktorými sú napríklad nasledovné výhody:⁴⁴

- a) **Termínované vklady predstavujú nízke riziko investovania.** Termínovaný vklad zabezpečí, že vaše peniaze budú zarábať úroky s pevnou úrokovou sadzbou na pevne stanovenú dobu. V zásade nehrozí možnosť strata vašich peňazí, čo predstavuje dobrú voľbu pre opatrných sporiteľov.
- b) **Termínovaný vklad predstavuje bezstarostné využívanie.** Keď zaviazete svoje finančné prostriedky v termínovanom vklade, nebudete s ním nakladať a musieť sa o neho zaujímať, až kým sa termínovaný vklad neskončí.
- c) **Termínovaný vklad je chránený pred prepadmi na trhu.** Pevná úroková sadzba z termínovaného vkladu znamená, že aj keď trhové úrokové sadzby klesajú, vaše úspory budú naďalej zarábať na rovnakej úrokovej sadzbe.

Súčasne ale termínované vklady prinášajú aj isté nevýhody:⁴⁵

- a) **Vaše peniaze sú neprístupné na termínovanom vklade.** Základnou podmienkou pre termínovaný vklad je, že akonáhle sú vaše peniaze vložené na termínovaný vklad, sú neprístupné až do konca termínovaného vkladu. Ak potrebujete počas trvania termínovaného vkladu vybrať peniaze z neho, skončíte s povinnosťou platiť sankčné poplatky a zníži sa vaša úroková sadzba.
- b) **Nemožnosť postupného vkladania finančných prostriedkov na termínovaný vklad.** Po otvorení svojho termínovaného vkladu budete musieť vykonať jednorazový vklad. Neexistuje žiadna možnosť, ako pridať svoje úspory počas

⁴⁴ MOZO, Pros and Cons of a term deposit

⁴⁵ MOZO, Pros and Cons of a term deposit

trvania termínovaného vkladu. To môže predstavovať problém pre bežných sporiteľov, ale jedným zo spôsobov ako sa proti uvedenému chrániť, je mať viac termínovaných vkladov s rozloženými termínmi splatnosti jednotlivých vkladov.

- c) **Nízka flexibilita termínovaného vkladu.** Termínovaný vklad je nízkorizikový - na druhej strane však nejde o veľmi flexibilnú možnosť sporenia. Ostatné produkty s porovnateľnými sadzbami, napríklad sporiace účty s vysokým úrokom, ponúkajú oveľa viac z hľadiska flexibilných funkcií a možností.
- d) **Termínované vklady sú chránené pred rizikom, ale na druhej strane nebudú mať úžitok z rastu na trhu.** Vaša pevná úroková sadzba nemusí predstavovať najvýhodnejšie investovanie, ak sa trhové úrokové sadzby zvýšia a vaše úspory zostanú na rovnakej úrovni.

2.5 Podielové fondy

Podielový fond je typ finančného nástroja, ktorý sa skladá zo súboru peňazí vyzbieraných od mnohých investorov na investovanie do cenných papierov, ako sú akcie, dlhopisy, nástroje peňažného trhu a ďalšie aktíva. Podielové fondy spravujú profesionálni správcovia peňazí, ktorí pridelujú aktíva fondu a snažia sa dosiahnuť kapitálové zisky alebo príjmy pre investorov fondu. Portfólio podielového fondu je štruktúrované a udržiavané tak, aby zodpovedalo investičným cieľom uvedeným v jeho prospekte.⁴⁶

Podielové fondy umožňujú malým alebo individuálnym investorom prístup k profesionálne spravovaným portfóliám akcií, dlhopisov a iných cenných papierov. Každý akcionár sa preto úmerne podieľa na ziskoch alebo stratách fondu. Podielové fondy investujú do veľkého množstva cenných papierov a výkonnosť podielového fondu sa zvyčajne sleduje ako zmena celkovej trhovej hodnoty fondu, ktorá je odvodená zo súhrnnej hodnoty podielového fondu.⁴⁷

⁴⁶ HAYES A., Mutual Fund

⁴⁷ HAYES A., Mutual Fund

Podielové fondy zhromažďujú peniaze od investujúcej verejnosti a používajú tieto peniaze na nákup iných cenných papierov, zvyčajne akcií a dlhopisov. Hodnota spoločnosti podielového fondu závisí od výkonnosti cenných papierov, ktoré sa rozhodne kúpiť. Ak teda kupujete podielový list alebo akciu podielového fondu, kupujete výkonnosť svojho portfólia alebo presnejšie časť hodnoty portfólia. Investovanie do podielu v podielovom fonde sa líši od investovania do akcií. Na rozdiel od akcií nedávajú podielové fondy svojim držiteľom žiadne hlasovacie práva. Podiel v podielovom fonde predstavuje investície do mnohých rôznych akcií (alebo iných cenných papierov) namiesto jedného podielu. Priemerný podielový fond vlastní stovky rôznych cenných papierov, čo znamená, že akcionári podielových fondov získajú dôležitú diverzifikáciu za nízku cenu.⁴⁸

Podielové fondy sú rozdelené do niekoľkých druhov kategórií, ktoré predstavujú druhy cenných papierov, na ktoré sa zamerali pre svoje portfóliá, a druh výnosov, ktoré hľadajú. Existuje fond pre takmer každý typ investora alebo investičný prístup.

Najväčšou kategóriou sú akciové alebo kapitálové fondy. Ako už názov napovedá, tento druh fondu investuje hlavne do akcií. V rámci tejto skupiny sú rôzne podkategórie. Niektoré akciové fondy sú pomenované podľa veľkosti spoločností, do ktorých investujú: malé, stredné alebo veľké kapitálové fondy. Ostatné sú pomenované podľa ich investičného prístupu: agresívny rast, orientovaný na príjem, hodnotu a iné. Akciové fondy sa tiež kategorizujú podľa toho, či investujú do domácich akcií alebo zahraničných akcií. Existuje mnoho rôznych druhov akciových fondov, pretože existuje veľa rôznych druhov akcií.⁴⁹

Ďalšou veľkou skupinou je kategória podielových fondov s pevným príjmom. Podielový fond s pevným výnosom sa zameriava na investície, ktoré platia stanovenú mieru návratnosti, ako sú štátne dlhopisy, podnikové dlhopisy alebo iné dlhové nástroje. Ide o to, že portfólio fondu generuje úrokové výnosy, ktoré potom prevádza na akcionárov.⁵⁰

Tieto fondy, ktoré sa niekedy označujú ako dlhopisové fondy, sa často spravujú aktívne a snažia sa kúpiť relatívne podhodnotené dlhopisy, aby ich predali so ziskom. Tieto podielové fondy pravdepodobne prinesú vyššie výnosy ako termínované vklady a investície na

⁴⁸ HAYES A., Mutual Fund

⁴⁹ HAYES A., Mutual Fund

⁵⁰ HAYES A., Mutual Fund

peňažnom trhu, dlhopisové fondy však nie sú bez rizika. Keďže existuje veľa rôznych druhov dlhopisov, dlhopisové fondy sa môžu výrazne líšiť v závislosti od toho, kam investujú. Napríklad fond špecializujúci sa na nekvalitné dlhopisy je oveľa rizikovejší ako fond, ktorý investuje do štátnych cenných papierov. Takmer všetky dlhopisové fondy sú navyše vystavené úrokovému riziku, čo znamená, že ak sadzby stúpajú, hodnota fondu klesá.⁵¹

Ďalšia skupina, ktorá sa za posledné roky stala veľmi populárnou, patrí pod prezývku indexové fondy. Ich investičná stratégia je založená na presvedčení, že je veľmi ťažké a často drahé snažiť sa neustále poraziť trh. Správca indexového fondu teda nakupuje akcie, ktoré zodpovedajú hlavnému trhovému indexu, ako je S&P 500 alebo Dow Jones Industrial Average (DJIA). Táto stratégia si vyžaduje menší prieskum od analytikov a poradcov, takže náklady na správu výnosov sú nižšie, než sa vyplatia akcionárom. Tieto fondy sú často navrhnuté s ohľadom na nákladovo citlivých investorov.⁵²

Vyvážené fondy investujú do hybridných tried aktív, či už akcií, dlhopisov, nástrojov peňažného trhu alebo alternatívnych investícií. Cieľom je znížiť riziko expozície vo všetkých triedach aktív. Existujú dve variácie takýchto fondov určených na splnenie cieľov investorov.

Niektoré fondy sú definované špecifickou alokačnou stratégiou, ktorá je pevná, takže investor môže mať predvídateľnú expozíciu voči rôznym triedam aktív. Ostatné fondy sa riadia stratégiou dynamického pridelovania v percentách, aby splnili rôzne ciele investorov. To môže zahŕňať reakciu na trhové podmienky, zmeny obchodného cyklu alebo meniace sa fázy života investora.⁵³

Zatiaľ čo ciele sú podobné cieľom vyváženého fondu, dynamické alokačné fondy nemusia mať určené percento žiadnej triedy aktív. Správcom portfólia sa preto poskytuje sloboda zmeniť pomer tried aktív podľa potreby, aby sa zachovala integrita stanovenej stratégie fondu.

Peňažný trh pozostáva z bezpečných (bezrizikových) krátkodobých dlhových nástrojov, väčšinou štátnych pokladničných poukázok. Toto je bezpečné miesto na uloženie vašich peňazí. Nebudete mať zásadné výnosy, ale nebudete sa musieť starať o stratu vašich peňazí.

⁵¹ HAYES A., Mutual Fund

⁵² HAYES A., Mutual Fund

⁵³ HAYES A., Mutual Fund

Typická návratnosť je o niečo vyššia ako suma, ktorú by ste zarobili na bežnom alebo sporiacom účte, a o niečo menej ako priemerný termínovaný vklad.⁵⁴

Príjmové fondy sú pomenované podľa ich účelu: poskytovať stabilný bežný príjem. Tieto fondy investujú predovšetkým do vládnych a vysokokvalitných podnikových dlhov a držia tieto dlhopisy do splatnosti, aby poskytovali úrokové toky. Zatiaľ čo držba akcií sa môže zhodnotiť, hlavným cieľom týchto fondov je poskytnúť investorom stabilný peňažný tok. Publikum pre tieto fondy sa teda skladá z konzervatívnych investorov a dôchodcov.

Medzinárodný fond (alebo zahraničný fond) investuje iba do aktív nachádzajúcich sa mimo vašej domovskej krajiny. Globálne fondy môžu medzitým investovať kdekoľvek na svete, a to aj vo vašej domovskej krajine. Je ťažké klasifikovať tieto fondy ako rizikovejšie alebo bezpečnejšie ako domáce investície, ale majú tendenciu byť volatilnejšie (t.j. náchylnejšie na rýchlu a nepredvídateľnú zmenu, a to najmä k horšiemu) a majú jedinečné národné a politické riziká. Na druhej strane môžu ako súčasť vyváženého portfólia skutočne znížiť riziko zvýšením diverzifikácie, pretože výnosy v cudzích krajinách nemusia byť v korelácii s návratmi doma. Aj keď svetové ekonomiky sú viac prepojené, stále je pravdepodobné, že iná ekonomika niekde prevyšuje hospodárstvo svojej domovskej krajiny.⁵⁵

Regionálne fondy uľahčujú zameranie sa na konkrétnu zemepisnú oblasť sveta. To môže znamenať zameranie sa na širší región (napríklad Latinská Amerika) alebo jednotlivú krajinu (napríklad iba Brazília). Výhodou týchto fondov je, že uľahčujú nákup akcií v cudzích krajinách, čo môže byť inak ťažké a drahé. Rovnako ako v prípade sektorových fondov musíte akceptovať vysoké riziko straty, ku ktorej dôjde v prípade, ak sa región dostane do zlej recesie.⁵⁶

Sociálne zodpovedné fondy (alebo etické fondy) investujú iba do spoločností, ktoré spĺňajú kritériá určitých usmernení alebo presvedčenia. Napríklad niektoré sociálne zodpovedné fondy neinvestujú do „hriešnych“ odvetví, ako sú tabak, alkoholické nápoje, zbrane alebo jadrová energia. Cieľom je dosiahnuť konkurenčný výkon pri zachovaní

⁵⁴ HAYES A., Mutual Fund

⁵⁵ HAYES A., Mutual Fund

⁵⁶ HAYES A., Mutual Fund

zdravého svedomia. Iné také fondy investujú predovšetkým do ekologických technológií, ako sú solárna a veterná energia alebo recyklácia.

2.5.1 Výhody a nevýhody podielových fondov

Podielové fondy so sebou prinášajú viacero výhod ale aj nevýhod a rizík, nižšie sú uvedené hlavné výhody investovania do podielových fondov:⁵⁷

- a) **Diverzifikácia podielových fondov.** Podielové fondy rozložia svoje akumulované finančné prostriedky na množstvo rôznych investičných nástrojov, čo znižuje dopad, ktorý bude mať jednotlivé portfólio cenných papierov alebo tried cenných papierov na celkové portfólio. Pretože podielové fondy môžu obsahovať stovky alebo tisíce cenných papierov, investori pravdepodobne nebudú pociťovať, ak niektoré z cenných papierov nebude mať dobré výsledky.
- b) **Odborný manažment podielových fondov.** Mnoho investorov nemá finančné know-how na správu vlastného portfólia. Podielové fondy, ktoré nie sú indexované, však spravujú odborníci, ktorí svoju kariéru venujú pomoci investorom pri dosahovaní čo najlepších kompromisov medzi rizikom a výnosom podľa svojich daných cieľov.
- c) **Likvidita podielových fondov.** S podielovými fondmi sa na rozdiel od niektorých individuálnych investícií, ktoré možno vlastniť, obchoduje na dennej báze. Aj keď nie sú také likvidné ako akcie, s ktorými sa dá obchodovať každý deň, objednávky na nákup a predaj podielových fondov sú obchodované denne ukončení obchodného dňa na burze.
- d) **„Pohodlnosť“ podielových fondov.** Svojpomocné investovanie do akcií, v ideálnom prípade znamená, že strávite istý čas skúmaním cenných papierov. Museli by ste si tiež kúpiť obrovské množstvo cenných papierov, aby ste získali podiel porovnateľný s väčšinou podielových fondov. Potom budete musieť sledovať všetky tieto cenné

⁵⁷ SMITH K., What Is a Mutual Fund – Definition, Types, Pros & Cons

papiere. Výber spoločného fondu je ideálny pre ľudí, ktorí nemajú čas na mikromanažment svojich portfólií.

- e) **Rozsah investičných možností a cieľov.** Existujú finančné prostriedky pre vysoko agresívneho investora, pre investora s averziou voči riziku alebo aj stredne pokročilého investora - napríklad fondy rozvíjajúcich sa trhov, dlhopisové fondy investičného stupňa a vyrovnané fondy. Existujú tiež fondy životného cyklu, ktoré zvyšujú riziko, keď ste takmer v dôchodku. Existujú fondy s filozofiou nákupu a držania akcií a ďalšie, ktoré nakupujú a predávajú akcie skoro okamžite na dennej báze. Bez ohľadu na váš štýl investovania musí existovať vhodný fond, ktorý sa s ním vyrovná.

Podielové fondy so sebou samozrejme ako väčšina investičných spôsobov prinášajú aj riziká a nevýhody. Niektoré vybrané z nich uvádzam nižšie:⁵⁸

- a) **Žiadna kontrola nad portfóliom v podielových fondoch.** Ak investujete do fondu, vzdávate sa všetkej kontroly nad svojím portfóliom voči správcom peňazí v podielových fondoch, ktorí ho spravujú.
- b) **Kapitálové zisky.** Kedykoľvek predáte akcie, zdaňujete svoje zisky. V podielovom fonde ste však zdaňovaní, keď fond rozdeľuje zisky dosiahnuté z predaja jednotlivých podielov - aj keď ste svoje akcie ešte nepredali. Ak má fond vysoký obrat alebo často predáva držby, mohlo by to byť každoročné rozdelenie kapitálových výnosov.
- c) **Poplatky a výdavky podielových fondov.** Niektoré podielové fondy môžu stanoviť poplatok za predaj pri všetkých nákupoch, známych aj ako „zaťaženie“ - teda, čo predstavuje finančné náklady za vstup do fondu. Všetky podielové fondy navyše účtujú ročné výdavky, ktoré sa bežne vyjadrujú ako pomer ročných nákladov - v zásade ide o náklady na podnikanie. Pomer výdavkov je vyjadrený v percentách a je to, čo ročne platíte ako časť hodnoty vášho účtu. Priemer spravovaných fondov sa pohybuje okolo 1,5%. Alternatívne môžu indexové fondy účtovať oveľa nižšie výdavky (v priemere okolo 0,25%), pretože nie sú aktívne spravované. Pretože pomer výdavkov sa prenesie

⁵⁸ SMITH K., What Is a Mutual Fund – Definition, Types, Pros & Cons

prejavovať priamo do výnosov na ročnej báze, dôkladne treba porovnávať porovnajte pomer výdavkov k rôznym fondom, ktoré zvažujete.

- d) **Príliš veľká diverzifikácia podielového fondu.** Hoci existuje mnoho výhod diverzifikácie, existujú úskalia nadmernej diverzifikácie. Čím viac cenných papierov držíte, tým menšia je pravdepodobnosť, že bude viditeľný ich individuálny výnos z celkového portfólia. To znamená, že hoci sa riziko zníži, zníži sa aj potenciál pre zisky.

2.6 Investovanie do akcií

Akcie verejne obchodovaných spoločností sú z dlhodobého hľadiska najnávratnejšou kategóriou investícií. Nákup akcií je však rizikovejší - s väčšou pravdepodobnosťou straty peňazí - než investovanie do podnikových, komunálnych alebo štátnych dlhopisov. Akciový trh môže byť pre nových investorov zastrážujúci, ale ak chcete začať investovať, všetko, čo skutočne potrebujete, je naučiť sa niekoľko základných princípov.

Podiel akcií predstavuje časť vlastníctva podniku. Ľudia zvyčajne myslia na kmeňové akcie, keď uvažujú o investovaní na akciovom trhu, ale spoločnosti môžu vydávať aj prednostné akcie.

Kmeňové akcie: Držitelia kmeňových akcií volia predstavenstvo, ktoré dohliada na riadenie spoločnosti a rozhoduje, či si ponechá zisky alebo vyplatí niektoré z nich akcionárom vo forme dividend v hotovosti.⁵⁹

Preferované akcie: Držitelia prioritných akcií spravidla nemajú hlasovacie práva, ale dostávajú dividendy, ktoré majú prednosť pred dividendami poskytnutými držiteľom kmeňových akcií. Ak spoločnosť zbankrotuje, preferovaní držitelia akcií majú prednosť pred bežnými akcionármi z hľadiska možného vrátenia časti svojich investícií. Niektoré preferované akcie, ktoré sa označujú ako konvertibilné, možno vymeniť za akcie kmeňových akcií v čase, o ktorom rozhodne vydávajúca spoločnosť alebo ich držiteľ.⁶⁰

Existuje viacero spôsobov ako obchodovať s akciami, ktoré uvádzame nižšie:

I. Maklérsky účet

⁵⁹ KENNON J., The Complete Beginner's Guide to Investing in Stocks

⁶⁰ KENNON J., The Complete Beginner's Guide to Investing in Stocks

Jednoducho si môžete založiť online sprostredkovateľský účet na nákup a predaj akcií na vlastnú päsť pomocou prieskumu poskytnutého poskytovateľom účtu.

Plán priameho nákupu akcií

Program priameho nákupu akcií vám umožňuje nakupovať akcie jednej spoločnosti bez toho, aby ste ako sprostredkovateľa použili sprostredkovateľa. Týmto plánom dávate spoločnosti povolenie na pravidelné nákupy svojich akcií vo vašom mene s peniazmi prevedenými z vášho bankového účtu.⁶¹

II. Robotický poradca

Nakoniec by vás mohlo zaujímať použitie robo-poradcu, ktorý vám poskytne investičné rozhodnutia po tom, ako poskytnete usmernenie o svojich finančných cieľoch. Aj keď robotickí poradcovia obchodujú predovšetkým s fondmi obchodovanými na burze - zbierkami cenných papierov, ktoré sa obchodujú ako akcie - väčšina z nich bude nakupovať aj akcie jednotlivých spoločností.⁶²

Obchodovanie s akciami taktiež predstavuje isté náklady spojené s províziami a poplatkami. Vo väčšine prípadov vám maklér účtuje províziu zakaždým, keď obchodujete s akciami, a to buď nákupom alebo predajom. Obchodné poplatky sa pohybujú od dolnej hranice 2 dolárov za obchod, ale pre niektorých diskontných maklérov môžu byť až 10 dolárov. Niektorí makléri neúčtujú vôbec žiadne obchodné provízie, ale vyrovnávajú sa za to iným spôsobom. Sprostredkovateľské služby nevykonávajú žiadne charitatívne organizácie.⁶³

V závislosti od toho, ako často obchodujete, sa môžu tieto poplatky spočítať a ovplyvniť vašu ziskovosť. Investovanie do akcií môže byť veľmi nákladné, ak často meníte do pozície, t.j. kupujete a predávate akcie bez markantného posunu v hodnote akcií a najmä s malým množstvom peňazí, ktoré môžete investovať.

Nakoľko obchod je príkaz na nákup alebo predaj akcií jednej spoločnosti. Ak chcete kúpiť päť rôznych akcií súčasne, považuje sa to za päť samostatných obchodov a za každý z nich vám bude účtovaný poplatok.

⁶¹ KENNON J., How to Invest in Stocks

⁶² KENNON J., How to Invest in Stocks

⁶³ KENNON J., The Complete Beginner's Guide to Investing in Stocks

2.6.1 Výhody a nevýhody investovania do akcií

Investície do akcií prinášajú veľa výhod ale súčasne aj isté nevýhody a riziká, ktoré nižšie uvádzame:⁶⁴

- a) **Investovanie do akcií je najlepší spôsob, ako sa vyhnúť inflácii.** Akcie boli v minulosti v zisku priemerne 10% ročne. To je podstatne lepšie ako priemerná ročná miera inflácie vo výške 2,9% . Znamená to, že musíte mať na investovanie akcií dlhší časový horizont. Týmto spôsobom môžete nakupovať a držať akcie, aj keď hodnota dočasne klesne.
- b) **Akcie sa dajú jednoducho kúpiť.** Akciový trh uľahčuje nákup akcií spoločností. Môžete ich kúpiť prostredníctvom makléra, finančného plánovača alebo online. Po založení účtu si môžete kúpiť akcie za pár minút.
- c) **Zarábať na akciách sa dá viacerými spôsobmi.** Väčšina investorov má v úmysle kúpiť akcie za nízku cenu a potom za vysokú predat'. Investujú do rýchlo rastúcich spoločností, ktoré si držia hodnotu akcií. To je príťažlivé pre obchodníkov, ako aj pre investorov, ktorí kupujú a následne držia akcie. Prvá skupina dúfa, že využije krátkodobé trendy, zatiaľ čo druhá skupina očakáva, že zisky spoločnosti a cena akcií sa časom zvýšia. Obaja sú presvedčení, že ich schopnosti v oblasti výberu zásob im umožňujú prekonávať trh. Iní investori uprednostňujú pravidelný tok hotovosti. Kupujú akcie spoločností, ktoré vyplácajú dividendy. Tieto spoločnosti rastú miernym tempom.
- d) **Akcie je jednoduché predat'.** Akciový trh vám umožňuje kedykoľvek predat' svoje akcie. Ekonómovia používajú termín „likvidný“, čo znamená, že môžete rýchlo zmeniť svoje akcie na hotovosť a to pri relatívne nízkych transakčných nákladoch. To je dôležité, ak potrebujete rýchlo získať naspäť investované peniaze, ale nakoľko sú ceny volatilné, vystavujete sa riziku straty.

⁶⁴ AMADEO K., Benefits of Investing in Stocks Vs. Disadvantages

Investície do akcií prinášajú aj nasledovné nevýhody:⁶⁵

- a) **Riziko investovania do akcií.** Môžete prísť o celú svoju investíciu. Ak sa spoločnosti, do ktorej ste investovali nedarí, investori budú predávať jej akcie a ceny akcií klesnú. Pri predaji stratíte počiatočnú investíciu. Ak si nemôžete dovoliť stratiť počiatočnú investíciu, mali by ste si kúpiť dlhopisy. Ak zarobíte peniaze na akciách, musíte platiť dane zo zisku.
- b) **Akcionári sú vyplácaní ako poslední.** Preferovaní akcionári a držiteľia dlhopisov / veritelia budú vyplatení ako prví, ak dôjde k rozpadu spoločnosti. K tomu však dôjde iba v prípade bankrotu obchodnej spoločnosti. Dobré diverzifikované portfólio by vás malo ochrániť, ak sa niektorá spoločnosť dostane do straty.
- c) **Obchodovanie s akciami je časovo náročné.** Ak kupujete akcie sami, musíte preskúmať každú spoločnosť, aby ste zistili, nakoľko si myslíte, že bude zisková pred zakúpením jej akcií. Musíte sa naučiť čítať finančné výkazy a výročné správy a sledovať novinky vo vývoji vašej spoločnosti. Musíte tiež sledovať samotný akciový trh, pretože aj najlepšia cena spoločnosti klesne pri korekcii trhu alebo zlyhaní trhu.
- d) **Obchodovanie s akciami predstavuje emocionálnu horskú dráhu.** Ceny akcií stúpajú a klesajú za sekundu. Jednotlivci majú tendenciu nakupovať z chamtivosti, keď sú akcie na vysokých cenách a predávať zo strachu, keď sú akcie nízko.

2.7 Investovanie do nehnuteľností

Investovanie do nehnuteľností zahŕňa nákup, vlastníctvo, správu, prenájom a/alebo predaj nehnuteľností za účelom zisku. Nehnuteľnosť je forma aktív s obmedzenou likviditou v porovnaní s inými investíciami, je tiež kapitálovo náročná (hoci kapitál možno získať

⁶⁵ AMADEO K., Benefits of Investing in Stocks Vs. Disadvantages

prostredníctvom hypotekárneho úveru alebo inej formy financovania) a je vysoko závislá od peňažných tokov investora.⁶⁶

Bežnými príkladmi investičných nehnuteľností sú bytové domy a nájomné domy, v ktorých majitelia nežijú v bytových jednotkách, ale používajú ich na generovanie priebežného príjmu z nájomného od nájomcov. Tí, ktorí investujú do nehnuteľností, tiež očakávajú, že takéto prinesie zisky, keď sa hodnota ich majetku v priebehu času zvyšuje.

Investovanie do nehnuteľností môže sledovať mnoho cieľov. Investor by sa mohol pripojiť k investičnej skupine v oblasti nehnuteľností, ktorá zhromažďuje svoje fondy na získanie nehnuteľností. Majiteľ alebo vlastníci investičných nehnuteľností môžu najatť správcov nehnuteľností, aby dohliadali na každodennú údržbu a výber nájomného za nehnuteľnosť alebo celé portfólio.⁶⁷

Investor v oblasti nehnuteľností by sa tiež mohol snažiť investovať tak, že bude financovať realitné projekty s očakávaným návratom svojich investícií. Napríklad investori by mohli byť poskytovateľmi pôžičiek finančných prostriedkov na kúpu alebo výstavbu na nehnuteľnosti. Dlžník v takom prípade pravdepodobne zaplatí vyššie úrokové sadzby, aby získal prostriedky, a bude musieť splatiť úver v krátkom období. Veriteľ by mohol súhlasiť s pôžičkou v nádeji, že prevezme vlastníctvo nehnuteľnosti, ak dlžník zlyhá, najmä ak nehnuteľnosť má potenciál na vyššiu hodnotu pri ďalšom predaji.⁶⁸

2.7.1 Výhody investovania do nehnuteľností

Investovanie do nehnuteľností prináša množstvo vlastných výhod a nevýhod, ktoré sú bližšie ďalej popísané. Niektoré z výhod investovania do nehnuteľností sú nasledovné:⁶⁹

- a) **Nehnuteľnosti získavajú na hodnote v priebehu času.** Dobre vybraná nehnuteľnosť v priebehu času sa zhodnocuje, všeobecne sadzbou, ktorá ďaleko prevyšuje ročnú infláciu. Občasne dochádza ku korekciám na trhu a ľudia si môžu kúpiť nesprávny typ

⁶⁶ CHEN A., Investment Real Estate

⁶⁷ CHEN A., Investment Real Estate

⁶⁸ CHEN A., Investment Real Estate

⁶⁹ LYONS R., Pros and Cons of Real Estate Investing: A Comprehensive Overview

majetku v nesprávnom čase. Nehnutel'nosť má vždy vnútornú hodnotu. Akcie môžu klesnúť na nulu, ale nehnuteľnosť je hmotným majetkom, ktorý bude mať vždy hodnotu odvodenú od surovej pôdy aj od jej „vylepšení“, t.j. konštrukcie spojené so zemou.

- b) **Nehnutel'nosti majú jedinečné daňové výhody.** Jedinečné daňové výhody nehnuteľností umožňujú investorom časom zväčšovať ich majetok. Príjem z prenájmu nepodlieha rovnakej dani ako zo samostatnej zárobkovej činnosti a vláda ponúka investorom v oblasti nehnuteľností daňové výhody. Patria sem odpisy a výrazne nižšie daňové sadzby z dlhodobého zisku. A v závislosti od úrovne príjmu a kvalifikácie investora alebo realitného odborníka je veľká pravdepodobnosť, že nájomný majetok poskytne nadmerné odpočty daní, ktoré je možné použiť oproti ostatným príjmom. Prenájom nehnuteľností je formou podnikania, čo znamená, že veľa výdavkov, napríklad cestovné náklady na kontrolu nehnuteľnosti, sú daňovo uznateľné výdavky spojené s prevádzkou vášho podnikania.
- c) **Nehnutel'nosti poskytujú stabilný peňažný tok.** Nájomné nehnuteľnosti môžu poskytovať stabilný tok mesačného príjmu nazývaný „cash flow“. Toto sú peniaze navyše, ktoré zostanú po zaplatení všetkých účtov. Po nastavení vašej nehnuteľnosti poskytuje peňažný tok nepretržitý mesačný príjem, ktorý je väčšinou pasívny, čo vám umožňuje investovať ušetrené finančné prostriedky.
- d) **Realitný majetok buduje kapitál.** Ak využívate nehnuteľnosť na investovanie prostredníctvom hypotéky, nájomníci v podstate kupujú nehnuteľnosť za vás. Príjem z prenájmu spláca každý mesiac vašu hypotéku a vytvára pre vás kapitál. Keď si kúpite nehnuteľnosť s hypotékou, nájomca je ten, kto spláca hypotéku, čím každý mesiac zvyšuje vaše čisté imanie.
- e) **Nehnutel'nosť vám dáva kontrolu.** Máte oveľa väčšiu kontrolu nad svojím celkovým investičným úspechom v oblasti nehnuteľností ako s inými triedami investovania. Nemôžete sedieť v správnej rade a riadiť riadiace rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú

hodnotu akcií, ktoré vlastníte. S investovaním do nehnuteľností ste v sedadle vodiča s mnohými rozhodnutiami. Môžete zmiernovať riziká a rozširovať svoje portfólio oveľa rýchlejšie, ak investujete do nehnuteľností. Ako investor v oblasti nehnuteľností máte kontrolu nad svojím úspechom alebo neúspechom.

- f) **Nehnuteľnosti poskytujú zaistenie proti inflácii.** Inflácia je ekonomická realita, ktorá predstavuje, že ceny sa časom zvyšujú v dôsledku klesajúcej hodnoty peňazí. Ročná miera inflácie sa líši. Investície do nehnuteľností držia krok s infláciou. Jedna vec, ktorá sa nezvýši, sú mesačné náklady na hypotéku s pevnou sadzbou. Takže ako sa zvyšuje váš ročný príjem z prenájmu, vaše náklady na nehnuteľnosť nie. Keďže inflácia zvyšuje životné náklady, zvyšuje sa váš finančný príjem. A inflácia zvyšuje hodnotu samotného majetku.

Samozrejme s investovaním do nehnuteľností sú spojené aj isté nevýhody, ktoré prinášajú aj riziká, ktoré uvádzam nižšie:⁷⁰

- a) **Nehnuteľnosť vyžaduje peniaze.** Ak chcete začať investovať s nehnuteľnosťami, budete potrebovať časť vlastných finančných prostriedkov a peniaze na opravu a vylepšenie nehnuteľnosti, aby ste maximalizovali príjem z prenájmu. Akonáhle vlastníte nehnuteľnosť, budú existovať priebežné výdavky, ako sú dane z majetku, poistenie, splátky hypotéky a údržba majetku.
- b) **Nehnuteľnosti zaberajú veľa času.** Musíte stráviť čas učením a správou investícií do nehnuteľností. Pri investovaní do nehnuteľností môžete stratiť veľa peňazí, ak neviete, čo robíte. Navyše, aktívna správa nehnuteľností na prenájom môže byť časovo náročná.
- c) **Nehnuteľnosť je dlhodobá investícia.** Nehnuteľnosti by sa mali vždy kupovať s dlhodobejšou stratégiou. Kupujete hmotný majetok, ktorý nemôžete rýchlo zlikvidovať za hotovosť, ak potrebujete okamžité finančné prostriedky. Predaj nehnuteľnosti vyžaduje určitý čas a transakčné náklady sú vyššie ako predaj akcií.

⁷⁰ LYONS R., Pros and Cons of Real Estate Investing: A Comprehensive Overview

d) **Nehnuteľnosti môžu byť problematické a nepredvídateľné.** Nájomníci môžu spôsobovať problémy a stoja vás peniaze a drahocenný čas, ktorý sa zbytočne stráca na súdoch. Ak vlastníte nehnuteľnosť na prenájom, váš peňažný tok môže výrazne zasiahnuť, ak si zoberiete nájomcu, ktorý neplatí alebo ak sa odsťahujú, respektíve ak opustia nehnuteľnosť a zanechajú ju vo veľmi zlom stave.

3 Ciele a metodika práce

3.1 Cieľ práce

Hlavným cieľom práce je priblížiť problematiku finančného zabezpečenia osôb na dôchodkový vek a to rozobratím jednotlivých dôchodkových systémov v Slovenskej republike a vo vybraných krajinách sveta. Ďalším cieľom práce je priblížiť problematiku jednotlivých spôsobov a možností finančného zabezpečenia na dôchodkový vek prostredníctvom vybraných zákonných a investičných inštitútov.

Súčasťou práce je taktiež vypracovanie elektronickej pomôcky, ktorá umožní bežným spotrebiteľom na základe nimi zadaných parametrov a údajov vyhodnotenie pre nich vhodného alternatívneho prístupu k sporeniu na dôchodok.

3.2 Metodika práce

V druhej časti práce - Alternatívne spôsoby sporenia na dôchodok sú popísané alternatívne spôsoby sporenia na dôchodok, z ktorých vychádza vypracovaný rozhodovací program, ktorého vypracovanie je jedným z hlavných cieľov záverečnej práce, čo som rozdelil do niekoľkých čiastkových cieľov, ktoré opisujú samotný postup vytvorenia rozhodovacieho programu:

1. Vyhodnotenie jednotlivých parametrov alternatívnych spôsobov sporenia na dôchodok tak, aby podchytili vhodnosť jednotlivých kategórií pre spotrebiteľa na základe zadaných údajov.
2. Samotná tvorba rozhodovacieho programu v podobe webovej stránky.
3. Vyhotovenie metodiky postupu tvorby rozhodovacieho programu – posúdenie vhodných programovacích jazykov pre samotné spracovanie rozhodovacieho programu a zadaných parametrov rozhodovacieho programu.

4. Opis rozhodovacích procesov prebiehajúcich na pozadí rozhodovacieho programu vo forme rozhodovacieho stromu na základe jasne definovaných kritérií.

Vyhotovený rozhodovací program môže slúžiť na rozhodovanie spotrebiteľom v prípade rozhodovania sa o dodatočnom dôchodkovom sporení, resp. investovaní svojich finančných prostriedkov na dôchodok. Rozhodovací program je vyhotovený v programovacom jazyku HTML spĺňajúci štandardy ISO noriem a rozhodovací proces je spracovaný v programovacom jazyku JavaScript.

4 Výsledky práce

Cieľom tejto práce bolo vyhotovenie rozhodovacieho programu v problematike v oblasti finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku, prostredníctvom ktorého by mohol spotrebiteľ jednoducho a prehľadne získať informácie o alternatívnych spôsoboch sporenia na dôchodok, respektíve investovania jeho finančných prostriedkov.

4.1 Popis rozhodovacieho programu

Rozhodovací program obsahuje jednoduchý formulár, ktorý obsahuje 11 otázok na základe, ktorých je možné posúdiť východiskovú situáciu spotrebiteľa a posúdiť jeho možnosti sporenia na dôchodok popřípade investovania finančných prostriedkov.

Formulár pozostáva z nasledujúcich otázok, ktoré boli prispôsobené tak, aby boli dostatočne jasné a zrozumiteľné každému spotrebiteľovi:

- a) Vek spotrebiteľa
- b) Čistý mesačný príjem spotrebiteľa
- c) Čistý mesačný príjem spotrebiteľa bez všetkých nákladov, akými sú napríklad hypotéka
- d) Sumu, ktorú plánuje spotrebiteľ sporiť, respektíve investovať na mesačnej báze
- e) Informácia o tom, či si spotrebiteľ plánuje zobrať hypotéku alebo obdobný dlhodobý finančný záväzok
- f) Aktuálnu pracovnú situáciu spotrebiteľa
- g) Informáciu o tom, či je spotrebiteľ dôchodkovo poistený v II. dôchodkovom pilieri
- h) Informáciu o tom, či mu zamestnávateľ prispieva na III. dôchodkový pilier
- i) Finančná gramotnosť spotrebiteľa
- j) Záujem spotrebiteľa aktívne sa venovať investovaniu

1. Zadajte Váš vek:

2. Zadajte Váš čistý mesačný príjem (t.j. to čo Vám pride na účet):

3. Zadajte Váš čistý mesačný príjem bez hypotéky ako aj ostatných mesačných výdavkov:

4. Zadajte čiastku, ktorú ste schopný a ochotný mesačne investovať na starobné sporenie:

5. Uveďte, koľko finančných prostriedkov máte nasparených a máte v pláne ich investovať:

6. Chcete si zobrať hypotéku, leasing alebo podobný dlhodobý finančný záväzok?
☐ Áno ☐ Nie

7. Vyberte si Vašu aktuálnu pracovnú situáciu:
☐ Zamestnanec ☐ Podnikateľ ☐ Dôchodca ☐ Nezamestnaný

8. Sporete na dôchodok v II. dôchodkovom pilieri?
☐ Áno ☐ Nie

9. Ak ste zamestnaný resp. podnikáte, prispieva Vám zamestnávateľ na 3. dôchodkový pilier?
☐ Áno ☐ Nie

10. Aká je Vaša finančná gramotnosť a znalosti finančných trhov?
☐ Nízka ☐ Priemerná ☐ Vysoká

11. Chcete sa aktívne venovať investovaniu na pravidelnej báze (aspoň týždenne)?
☐ Áno ☐ Nie

Obrázok č. 3 – Vstupný formulár rozhodovacieho programu

Rozhodovací program na základe zadaných vstupných údajov z formulára vyhodnocuje zadané informácie a vyobrazí základné zhrnutie informácií. V prvom rade zhodnotí východiskovú situáciu spotrebiteľa, v ktorej zahrnie vstupné údaje a porovná ich s dostupnými štatistickými údajmi.

Úvodné zhrnutie Vami zadaných informácie:

Na základe Vami vyplnených údajov Vám do dôchodku zostáva 37 rokov.

Váš čistý mesačný príjem predstavuje 2500 €, čo je o 206% viac ako je priemerná čistá mesačná mzda na Slovensku v roku 2020.

Váš čistý mesačný príjem očistený o Vaše mesačné výdavky predstavuje 1000 €, z ktorej plánujete mesačne investovať sumu vo výške 150 €.

Mesačne sa odporúča sporiť aspoň 10% Vášho mesačného príjmu, čo vo Vašom prípade predstavuje 250 €. Na základe Vami zadaných údajov sa chystáte sporiť sumu vo výške 150 €, čo je menej ako odporúčaný minimálny limit.

Na základe Vami zadaných informácií je Vaša finančná gramotnosť na vysokej úrovni a súčasne nemáte záujem sa aktívne venovať investovaniu.

Obrázok č. 4 – Ukážka prehľadu vstupných údajov vyhodnotených programom

Následne rozhodovací program vyhodnotí všetky porovnávané alternatívy sporenia na dôchodok, respektíve spôsoby investovania finančných prostriedkov, kde následne uvedie informáciu o tom, či je daný spôsob pre spotrebiteľa vhodný, prijateľný alebo nevhodný s následným stručným zdôvodnením danej informácie.

Prehľad všetkých porovnávaných spôsobov sporenia vrátane ich prijateľnosti pre Vás:

Sporenie na dôchodok formou II. dôchodkového piliera je pre Vás VHODNÉ

Nakoľko už ste už poistený v II. dôchodkovom pilieri, môžeme len skonštatovať že ide o správne rozhodnutie sporiť na dôchodok v II. dôchodkovom pilieri.

Sporenie na dôchodok formou III. dôchodkového piliera je pre Vás VHODNÉ

Nakoľko Vám zamestnávateľ prispieva na III. dôchodkový pilier, je pre Vás toto sporenie vhodným spôsobom ako sporiť na dôchodok.

Sporenie na dôchodok formou Kapitálového životného poistenia je pre Vás VHODNÉ

Nakoľko ste stále pomerne mladý a zostáva Vám pomerne dlhá doba do dôchodku a súčasne máte záujem si odkladať finančné prostriedky z Vami zarobených peňazí na dôchodok je Kapitálové životné poistenie jeden zo spôsobov ako sporiť na dôchodok.

Sporenie na dôchodok formou Terminovaných vkladov je pre Vás PRIJATELNÉ

Nakoľko máte nasparené menšie množstvo finančných prostriedkov, sporenie prostredníctvom termínovaných vkladov môže byť jedným z vhodných spôsobov sporenia na dôchodok pre Vás.

Sporenie na dôchodok formou podielových resp. indexových fondov je pre Vás PRIJATELNÉ

Nakoľko nemáte záujem investovať aspoň odporúčanú časť z Vášho príjmu ale máte vysokú finančnú gramotnosť je na Vašom zväžení, či investovanie prostredníctvom podielových resp. indexových fondov je pre vás rentabilné.

Sporenie na dôchodok formou obchodovania s akciami je pre Vás NEVHODNÉ

Nakoľko nemáte záujem venovať Váš čas obchodovaniu s akciami resp. celkovo investovaniu, obchodovanie s akciami pre Vás nie je vhodný spôsob investovania Vašich finančných prostriedkov.

Sporenie na dôchodok formou nehnuteľností je pre Vás VHODNÉ

Nakoľko máte nasparené dostatočné množstvo finančných prostriedkov, ktoré máte záujem investovať a súčasne máte dostatočnú finančnú gramotnosť investovanie formou nehnuteľností je pre Vás vhodným spôsobom zhodnotenia Vašich finančných prostriedkov.

Obrázok č. 5 – Ukážka prehľadu jednotlivých alternatív sporenia rozhodovacieho programu

Následne rozhodovací program na základe zadaných informácií vyhodnotí najvhodnejšie alternatívy sporenia na dôchodok, respektíve spôsoby investovania finančných prostriedkov a uvedie odporúčané spôsoby sporenia na dôchodok, respektíve na investovanie finančných prostriedkov.

Naše odporúčania na investovanie pre Vás:

Nakoľko máte možnosť sporiť v II. dôchodkovom pilieri a takéto sporenie je pre Vás výhodné na základe Vami zadaných informácií, určite Vám odporúčame sporiť v II. dôchodkovom pilieri nakoľko ide o finančné prostriedky, ktoré odvádzate inak do Sociálnej poisťovne na sporenie na dôchodok v I. dôchodkovom pilieri.

Nakoľko je pre Vás výhodné sporiť v III. dôchodkovom pilieri, nakoľko Vám na to prispieva Váš zamestnávateľ alebo je to pre Vás výhodný daňový bonus, Vám odporúčame sporiť na dôchodok prostredníctvom III. dôchodkového piliera.

Nakoľko máte dostatok finančných prostriedkov resp. spôsobov na získanie finančných prostriedkov, Vám odporúčame sporiť na dôchodok prostredníctvom nehnuteľností.

Obrázok č. 6 – Ukážka odporúčaní rozhodovacieho programu

4.2 Spôsob vyhodnocovania údajov rozhodovacím programom

Rozhodovací program vyhodnocuje zadané údaje na základe vopred zadaných podmienok, v zmysle ktorých vyhodnocuje vhodnosť jednotlivých druhov sporenia na dôchodok alebo spôsobov investovania finančných prostriedkov.

Nižšie sú rozpísané jednotlivé druhy sporenia na dôchodok a spôsoby investovania finančných prostriedkov v zmysle rozhodovacieho programu spolu s ich rozhodovacími parametrami.

4.2.1 Parametre pre II. dôchodkový pilier v zmysle rozhodovacieho programu

Parametre pre II. dôchodkový pilier predstavujú v prvom rade informáciu, či je spotrebiteľ už poistený v druhom dôchodkovom pilieri a v prípade ak je, tak rozhodovací program len skonštatuje výhodnosť tejto voľby.

V opačnom prípade program skúma vek spotrebiteľa, nakoľko do druhého dôchodkového piliera je možné vstúpiť len do 35. roku života. Ak je táto podmienka splnená, program vyhodnotí vhodnosť II. dôchodkového piliera na základe toho, či má spotrebiteľ dostatočný príjem, t.j. viac ako 1,25 násobok priemernej mzdy alebo či je veľmi mladý, t.j. menej ako 25 rokov a v danom prípade odporučí vstup do druhého dôchodkového piliera.

V prípade, ak je splnená len podmienka možnosti vstupu, ale nespĺňa ostatné kritériá, program upozorní, že spotrebiteľ má možnosť vstúpiť do II. dôchodkového piliera, ale nemusí to byť najvýhodnejší spôsob sporenia pre spotrebiteľa.

V prípade, ak má spotrebiteľ viac ako 35 rokov a v súčasnosti nie je v II. dôchodkovom pilieri, rozhodovací program upovedomí spotrebiteľa o tom, že nemá možnosť už do II. dôchodkového piliera vstúpiť.

4.2.2 Parametre pre III. dôchodkový pilier v zmysle rozhodovacieho programu

Parametre pre III. dôchodkový pilier predstavujú v prvom rade informáciu, či je spotrebiteľ zamestnancom a či mu zamestnávateľ prispieva na III. dôchodkový pilier. V prípade, ak zamestnávateľ prispieva na III. dôchodkový pilier, spotrebiteľovi program odporučí sporiť formou III. dôchodkového pilieru.

V prípade, ak spotrebiteľ nie je zamestnancom ale nezamestnaným alebo dôchodcom, program vyhodnotí spotrebiteľa tak, že sporenie nie je výhodné pre spotrebiteľa.

V ostatných prípadoch rozhodovací program vyhodnotí situáciu tak, že síce sporenie v III. dôchodkovom pilieri nemá prekážky pre spotrebiteľa ale ani žiadne zvláštne benefity, na čo spotrebiteľa upozorní.

4.2.3 parametre pre kapitálové životné poistenie v zmysle rozhodovacieho programu

Parametre pre sporenie formou kapitálového (trvalého) životného poistenia predstavuje v prvom rade informáciu, či a koľko má záujem spotrebiteľ odkladať finančných prostriedkov na životné sporenie a ako druhý podstatný parameter sa vyhodnocuje vek spotrebiteľa, aby mal možnosť akumulovať dostatočné finančné prostriedky.

Parameter vekovej zložky pre sporenie formou kapitálového (trvalého) životného poistenia je nastavený tak, že sporiteľ má menej ako 40 rokov, t.j. v súčasnosti 24 rokov do dôchodku.

Druhý parameter je nastavený tak, že má spotrebiteľ záujem sporiť aspoň 50 Eur mesačne, čo v kombinácii s dobou sporenia aspoň 24 rokov, predstavuje nie zanedbateľnú nasporenú čiastku, ktorá bude spotrebiteľovi vyplatená.

Súčasne je nastavený ešte jeden parameter, kedy môže byť spotrebiteľ starší ako 40 rokov ale má menej ako 50 a súčasne má záujem sporiť väčšiu sumu na mesačnej báze, ktorá je programom nastavená na čiastku 150 Eur, tak rozhodovací program vyhodnotí situáciu tak, že kapitálové životné poistenie môže byť prijateľné pre spotrebiteľa.

V ostatných prípadoch rozhodovací program neodporučí sporenie formou kapitálového životného poistenia a odporučí zamerať sa na iné spôsoby sporenia na dôchodok alebo investovania finančných prostriedkov.

4.2.4 Parametre pre podielové fondy v zmysle rozhodovacieho programu

Parametre pre sporenie formou podielových fondov predstavujú v prvom rade informáciu, či má spotrebiteľ záujem investovať aspoň 10% jeho čistého príjmu a súčasne má dostatočnú (priemernú) finančnú gramotnosť na investovanie jeho finančných prostriedkov do podielových fondov. V prípade splnenia oboch podmienok, budú spotrebiteľovi odporúčené podielové fondy ako vhodná investícia.

V prípade, ak má spotrebiteľ nízku finančnú gramotnosť, ale má záujem investovať dostatočné množstvo finančných prostriedkov, program ho upovedomí, že takýto spôsob sporenia môže byť pre neho zaujímavý, ale súčasne ho upozorní, že žiadne investovanie nie je bez rizika.

V prípade, ak má spotrebiteľ vysokú finančnú gramotnosť, ale nemá záujem investovať dostatočné množstvo finančných prostriedkov, program ho upovedomí, že takýto spôsob sporenia môže byť pre neho relevantný na základe jeho finančnej gramotnosti.

V ostatných prípadoch rozhodovací program neodporučí sporenie formou podielových fondov a odporučí zamerať sa na iné spôsoby sporenia na dôchodok alebo investovania finančných prostriedkov.

4.2.5 Parametre pre termínované vklady v zmysle rozhodovacieho programu

Parametrom pre sporenie formou termínovaných vkladov je jediná podmienka a to nasporené množstvo finančných prostriedkov spotrebiteľa. V prípade, ak má spotrebiteľ nasporené dostatočné množstvo finančných prostriedkov, t.j. aspoň 15 000 Eur, rozhodovací program vyhodnotí situáciu tak, že sporenie formou termínovaných vkladov je pre spotrebiteľa výhodné.

V prípade, ak má spotrebiteľ nasporenú nižšiu čiastku, t.j. aspoň 5 000 Eur, rozhodovací program oznámi spotrebiteľovi, že sporenie je pre neho prijateľné.

V ostatných prípadoch rozhodovací program neodporučí sporenie termínovaných vkladov a odporučí zamerať sa na iné spôsoby sporenia na dôchodok alebo investovania finančných prostriedkov.

4.2.6 Parametre pre obchodovanie s akciami v zmysle rozhodovacieho programu

Parametrami pre investovanie formou obchodovania s akciami, predstavuje v prvom rade informáciu, či má spotrebiteľ dostatočnú finančnú gramotnosť, t.j. na vysokej úrovni a súčasne informáciu, či má spotrebiteľ záujem aktívne sa venovať investovaniu.

Ak sú obe podmienky splnené, rozhodovací program skúma, aké finančné prostriedky má záujem spotrebiteľ investovať do obchodovania s akciami. V prípade, ak má spotrebiteľ záujem investovať aspoň 5 000 Eur, rozhodovací program mu odporučí investovanie do obchodovania s akciami.

V prípade, ak má spotrebiteľ záujem investovať aspoň 2 500 Eur ale menej ako 5 000 Eur, rozhodovací program mu oznámi, že investovanie do obchodovania s akciami je prijateľné, ale môže byť vysoko rizikové.

V ostatných prípadoch rozhodovací program investovanie formou obchodovania s akciami a odporučí zamerať sa na iné spôsoby sporenia na dôchodok alebo investovania finančných prostriedkov.

4.2.7 Parametre pre obchodovanie s nehnuteľnosťami v zmysle rozhodovacieho programu

Jedným z prípustných parametrov pre sporenie formou obchodovania s nehnuteľnosťami je podmienka dostatočného nasporeného množstva finančných prostriedkov spotrebiteľa. V prípade, ak má spotrebiteľ nasporené dostatočné množstvo finančných prostriedkov, t.j. aspoň 50 000 Eur a súčasne má aspoň priemernú finančnú gramotnosť, rozhodovací program vyhodnotí situáciu tak, že sporenie formou termínovaných vkladov je pre spotrebiteľa výhodné.

Alternatívne možnými parametrami sú to, ak spotrebiteľ nemá potrebu zobrať si hypotekárny úver, a preto má tu možnosť, má dostatočný čistý príjem na jeho zabezpečenie, t.j. aspoň 300 Eur mesačne a súčasne má menej ako 40 rokov, t.j. dostatočná doba na splácanie hypotekárneho úveru a popritom má aspoň priemernú finančnú gramotnosť vyhodnotí rozhodovací program spotrebiteľa tak, že mu odporučí investovanie do obchodovania s nehnuteľnosťami.

V ostatných prípadoch rozhodovací program neodporučí investovanie formou obchodovania s nehnuteľnosťami a odporučí zamerať sa na iné spôsoby sporenia na dôchodok alebo investovania finančných prostriedkov.

4.2.8 Algoritmus odporúčania jednotlivých spôsobov investovania a sporenia

V záverečnej časti rozhodovacieho programu sú uvedené odporúčania pre spotrebiteľa na základe ním zadaných údajov, ktoré sú rozdelené do troch kategórií.

Tieto kategórie sú nasledovné:

- a) Sporenie v II. dôchodkovom pilieri

Ak má možnosť spotrebiteľ sporiť v druhom dôchodkovom pilieri, rozhodovací program mu to odporučí.

- b) Sporenia v III. dôchodkovom pilieri a investovanie do podielových fondov a životného poistenia

Nakoľko uvedené spôsoby sporenia a investovania nesú podobné znaky a vyhodnocovacie podmienky, t.j. záujem mesačne odkladať časť mesačného príjmu na sporenie, program ich radí do jednej odporúčacej kategórie.

Na základe predchádzajúcich parametrov program vyhodnotí, ktoré z uvedených spôsobov sporenia alebo investovania sú pre spotrebiteľa vhodné a následne odporučí najvhodnejšiu voľbu z uvedených vybraných možností pre spotrebiteľa v nasledovnom poradí, od najvýhodnejšieho spôsobu sporenia: 1. III. dôchodkový pilier, 2. investovanie do podielových fondov, 3. investovanie do kapitálového životného poistenia.

- c) Investovanie do termínovaných vkladov, akcií a nehnuteľností

Nakoľko uvedené spôsoby investovania nesú podobné znaky a vyhodnocovacie podmienky, t.j. nasporený kapitál vhodný na investovanie, program ich radí do jednej odporúčacej kategórie.

Na základe predchádzajúcich parametrov program vyhodnotí, ktoré z uvedených spôsobov investovania sú pre spotrebiteľa vhodné a následne odporučí najvhodnejšiu voľbu z uvedených vybraných možností pre spotrebiteľa v nasledovnom poradí, od najvýhodnejšieho spôsobu investovania: 1. investovanie do nehnuteľností, 2. investovanie do akcií, 3. investovanie do termínovaných vkladov.

4.3. Diskusia

Samotná príprava rozhodovacieho programu priniesla množstvo dodatočných otázok ohľadom jeho samotnej funkcionality. V zmysle nadobudnutých teoretických poznatkov bolo možné vytvoriť masívny a robustný program, ktorý by bol schopný podchytiť všetky možné

situácie a okolnosti, ktoré by vplývali na osoby, ktoré majú záujem o alternatívne spôsoby finančného zabezpečenia na dôchodok ale v takom prípade by samotná robustnosť programu odradila väčšinu osôb nakoľko len samotný formulár obsahoval mnohonásobne väčšie množstvo otázok a špecifických situácií, ktoré by mohli nastať.

V aktuálnom znení je rozhodovací program naprogramovaný dostatočne zreteľne a prehľadne pre bežného používateľa vo vhodnej platforme t.j. vo forme webovej stránky, ktorá dáva možnosť bežnému spotrebiteľovi k tomu aby sa mohol inšpirovať a vyhodnotiť jeho možnosti alternatívneho finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku neinvazívnym a zreteľným spôsobom.

V rámci skúmania možností alternatívnych spôsobov finančného zabezpečenia a následného implementovania jednotlivých druhov do rozhodovacieho programu, vyplynulo niekoľko prekvapivých záverov, z ktorých za najpodstatnejší pokladám fakt, že najpodstatnejším okamihom na rozhodnutie sa o alternatívnych spôsoboch finančného zabezpečenia je vek okolo 30 až 35 rokov, kedy má človek dostatočnú predstavu o tom aké sú jeho finančné možnosti a kam sa bude následne kariérne vyvíjať ale súčasne má dostatočne dlhé časové obdobie do dôchodku na to aby bol schopný vhodnými spôsobmi zveľadiť svoj majetok a zabezpečiť pre seba dostatočné finančné prostriedky podľa jeho predstáv.

Pri mladších osobách vzniká otázka toho, že aj keď si utvoria vlastnú predstavu o tom akým spôsobom by chceli investovať do svojej budúcnosti, či sú reálne odhadnúť svoje očakávania a podľa toho náležite a vhodne investovať. Naopak pri starších osobách je otázne, či majú ešte dostatočný časový horizont na to aby sa stihli dostatočne finančne zabezpečiť bez vyslovene zbytočne rizikového investovanie, ktoré hlavne v prípade neskúsených investorov môže mať likvidačné následky.

V zmysle vyššie uvedeného by bolo možné v prípade robustnejšieho rozhodovacieho programu rozvinúť systém tak aby prepočítaval aj ich zákonný dôchodok na základe aktuálnej situácie a a súčasne na základe zadaných parametrov danej osoby, po zadaní nimi žiadaného výsledku t.j. žiadanej výšky ich finálneho dôchodku odporučil aj najvhodnejšie spôsoby investovania a sporenie.

Záver

V záverečnej práci sú zhrnuté základne informácie o zákonom starobnom dôchodku na území Slovenskej republiky ako aj vo vybraných štátoch sveta, čo nám predostrelo problematiku zákonných starobných dôchodkov vrátane ich ďalšieho vývoja.

Následne boli rozpísané jednotlivé vybrané druhy alternatívneho finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku, prostredníctvom ktorých má spotrebiteľ možnosti finančné sa zabezpečiť v dôchodkovom veku.

Ďalšou úlohou pri tvorbe záverečnej práce „Alternatívne prístupy k rozhodovacím procesom v oblasti finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku“ bolo vytvorenie programu, ktorý umožní štandardnému spotrebiteľovi zjednodušenie rozhodovania pri výbere jeho sporenia na starobný dôchodok, respektíve pri investovaní jeho finančných prostriedkov pre jeho finančné zabezpečenie v dôchodkovom veku.

Samotný rozhodovací program prináša základnú pomôcku, ktorá môže väčšine bežných spotrebiteľov zjednodušiť ich výber v prípade ich záujmu o alternatívne spôsoby ich sporenia na dôchodok.

Rozhodovací program bol realizovaný prostredníctvom programovacích jazykov HTML a JavaScript, ktoré zabezpečujú funkčnosť webovej aplikácie – rozhodovacieho programu na webovej doméne <https://www.serator.sk/thesis/>.

Na základe vyššie uvedeného som sa snažil zhrnúť základné poznatky o dôchodkových systémoch vo vybraných krajinách sveta, následne ponúknuť prehľad o vybraných alternatívach finančného zabezpečenia v dôchodkovom veku a vypracovať rozhodovací program, ktorý umožňuje bežnému spotrebiteľovi jednoduchšie zorientovanie sa vo výbere alternatívneho dôchodkového sporenia a investovania, spolu so spomínanými odporúčaniami.

Použitá literatúra

Knižné publikácie

1. Bonoli G., Shinkawa T., Ageing and Pension Reform Around the World, Cheltenham : Edward Elgar Publishing Limited, 2005, 293 s., ISBN: 1-84376-771-6
2. Emerson C., How to Germany, [online] Dostupné na internete: <https://www.howtogermy.com/files/HTG-Digital-Spring-Summer-2020.pdf>, posledný prístup: 20.05.2020
3. Milevsky M. A., The Calculus of Retirement Income, Cambridge : Cambridge University Press, 2006, 336 s., ISBN: 978-0-521-84258-7

Právne normy

4. Zákon SR č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení účinnom od 25.04.2020
5. Zákon SR č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 25.04.2020
6. Zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.04.2020

Odborné články

7. United Nations Development Programme, UN Human Development Report 2005, International Cooperation at a Crossroads-Aid, Trade and Security in an Unequal World. United Nations Development Programme. ISBN 978-0-19-530511-1.
8. VAŇO B., Súčasný a očakávaný populačný vývoj na Slovensku a jeho spoločenské a ekonomické dopady, 2015

Internetové zdroje

9. Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, II. pilier - starobné dôchodkové sporenie, [online] Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>, posledný prístup: 20.05.2020

10. Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie, [online] Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie>, posledný prístup: 20.05.2020
11. Jednota dôchodcov na Slovensku, Aktuálne o dôchodkovom strope, [online] Dostupné na internete: <https://jednotadochodcov.sk/?p=810>, posledný prístup: 20.05.2020
12. AMADEO K., Benefits of Investing in Stocks Vs. Disadvantages, [online] Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/stock-investing-for-the-individual-investor-3306182>, posledný prístup: 20.05.2020
13. Európska komisia, Česká republika - Starobní důchody, [online] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1106&langId=cs&intPageId=4478>, posledný prístup: 20.05.2020
14. FONTINELLE A., Guide to Life Insurance, [online] Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/l/lifeinsurance.asp>, posledný prístup: 20.05.2020
15. KENNON J., How to Invest in Stocks, [online] Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/what-is-stock-4802706>, posledný prístup: 20.05.2020
16. CHEN A., Investment Real Estate, [online] Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/i/investmentrealestate.asp>, posledný prístup: 20.05.2020
17. FONTINELLE A., Is Life Insurance a Smart Investment?, [online] Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/articles/active-trading/120814/life-insurance-smart-investment.asp>, posledný prístup: 20.05.2020
18. HAYES A., Mutual Fund, [online] Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/m/mutualfund.asp>, posledný prístup: 20.05.2020
19. Pension Funds Online, Pension System In Japan, [online] Dostupné na internete: <https://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/japan>, posledný prístup: 20.05.2020

20. Pension Funds Online, Pension System In USA, [online] Dostupné na internete: <https://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/usa>, posledný prístup: 20.05.2020
21. LYONS R., Pros and Cons of Real Estate Investing: A Comprehensive Overview, [online] Dostupné na internete: <https://investorjunkie.com/real-estate/pros-and-cons/>, posledný prístup: 20.05.2020
22. MOZO, Pros and Cons of a term deposit, [online] Dostupné na internete: <https://mozo.com.au/term-deposits/guides/pros-and-cons-of-a-term-deposit/>, posledný prístup: 20.05.2020
23. Sociálna poisťovňa, Starobný dôchodok, [online] Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/starobny-dochodok/1286s>, posledný prístup: 20.05.2020
24. CHEN A., Term deposit , [online] Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/t/termdeposit.asp>, posledný prístup: 20.05.2020
25. KENNON J., The Complete Beginner's Guide to Investing in Stocks, [online] Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/the-complete-beginner-s-guide-to-investing-in-stock-358114>, posledný prístup: 20.05.2020
26. ONUFER M., Výhody a nevýhody 2. piliera, [online] Dostupné na internete: <https://financievpohode.sk/vyhody-nevyhody-2-piliera/>, posledný prístup: 20.05.2020
27. SMITH K., What Is a Mutual Fund – Definition, Types, Pros & Cons, [online] Dostupné na internete: <https://www.moneycrashers.com/mutual-fund-types-pros-cons/>, posledný prístup: 20.05.2020